

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему: «Заборгованість покупців та постачальників: облік та контроль
(на прикладі ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту, обліку та
інформаційних технологій, 4 курсу, 41 групи
Лахман Анна Миколаївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Сиротенко Наталія Анатоліївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ ПОКУПЦІВ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКІВ	6
1.1. Поняття дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників	6
1.2. Особливості відображення у фінансовому обліку заборгованостей дебіторів та кредиторів	12
1.3. Методика оцінювання безнадійної дебіторської заборгованості та шляхи її вирішення за допомогою факторингових операцій	19
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПОКУПЦІВ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «СВІТОВИЙ КОНТЕЙНЕРНИЙ СЕРВІС»	23
2.1. Загальна характеристика діяльності суб'єкта малого підприємництва ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»	23
2.2. Особливості відображення в обліку заборгованості покупців та постачальників на досліджуваному підприємстві	30
2.3. Оподаткування, звітність та шляхи удосконалення обліку ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».....	38
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ТА КРЕДИТОРАМИ ТОВ «СВІТОВИЙ КОНТЕЙНЕРНИЙ СЕРВІС»	45
3.1. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованостей та фінансового стану у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».....	45
3.2. Контроль за здійсненням операцій з реалізації та придбання у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»	56
3.3. Шляхи покращення фінансового стану та контролю за заборгованостями покупців та постачальників у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»	59
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне економічне становище в Україні призводить до підвищення рівня неплатоспроможності суб'єктів господарювання, тому постає питання щодо пошуку методів покращення обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників. Адже дані види розрахунків відіграють важливу роль у діяльності підприємства, впливаючи на обіг грошових коштів та можливість його безперервної діяльності.

Дослідженням особливостей обліку, аналізу та контролю заборгованостей покупців та постачальників займалися такі українські вчені, як: С. Л. Береза, М. Д. Білик, І. О. Бланк, Ф. Ф. Бутинець, Н. І. Верхоглядова, І. А. Волкова, Т.В. Гладких, А. Д. Глушко, В. П. Завгородній, О. П. Кундря-Висоцька, А.М. Поддєрьогін, Ю. О. Распонова, Н. М. Ткаченко, О. Ф. Томчук, В. Г. Швець, В. М. Шелудько та інші. В їхніх роботах зазначається визначення поняття, класифікації та оцінки заборгованостей дебіторів та кредиторів підприємства, стан законодавчої бази, що регламентує діяльність контрагентів. Зокрема, можемо зазначити, що в НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та НП(С)БО 11 «Зобов'язання», які є головними нормативними документами, немає чіткого визначення особливих випадків з обліку даних заборгованостей.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розгляд теоретичних та практичних аспектів обліку та контролю дебіторської та кредиторської заборгованостей на торговельних підприємствах; здійснення аналізу їх господарської діяльності та надання рекомендацій щодо шляхів покращення показників, які негативно впливають на фінансовий результат підприємства.

Завдання, які поставлені у кваліфікаційній роботі є:

- дослідити економічну сутність та загальну характеристику дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників, на базі головних національних положеннях (стандартів);
- ознайомитися з особливостями процесу обліку даних заборгованостей на підприємстві, розглянути документальний облік, типові бухгалтерські операції щодо заборгованості дебіторів та кредиторів;

- розглянути методи розрахунку резерву сумнівних боргів, типові операції з його нарахування та використання, поняття «факторинг» та дослідити аспекти обліку даних операцій у вітчизняній практиці;
- провести дослідження у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс», його організаційної структури, роботу бухгалтерського відділу стосовно операцій з контрагентами, здійснити аналіз головних показників формування чистого прибутку (збитку) підприємства;
- вивчити аспекти обліку заборгованості покупців та постачальників на досліджуваному підприємстві, здійснити аналіз основних дебіторів та кредиторів за розміром їхнього обороту, ознайомитися з обліком ПДВ на підприємстві, проаналізувати первинні документи, якими оформлюються дані операції та вказати типові бухгалтерські проведення;
- дослідити особливості податкового обліку, який пов'язаний з операціями реалізації та придбання товарів, послуг, робіт, ознайомитися з відображенням у формах звітності досліджуваного підприємства даних щодо поточного стану дебіторської та кредиторської заборгованостей замовників та постачальників, надати практичні рекомендації;
- проаналізувати показники: рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості, дебіторської та кредиторської заборгованостей, їх динаміку складу та структури ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»;
- дослідити особливості внутрішнього контролю торговельних підприємств, його складову та проблемні ділянки бухгалтерського обліку, на які необхідно звернути увагу під час здійснення перевірки та зазначити головні проблеми в обліку досліджуваного підприємства на запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єктом дослідження є процес інформаційного забезпечення обліку заборгованостей дебіторів та кредиторів, їх контроль та ефективне управління ними на торговельних підприємствах.

Предметом дослідження є особливості організації та методики обліку й контролю заборгованості покупців та постачальників ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

Методи дослідження – під час написання даної кваліфікаційної роботи було застосовано такі методи, як: детермінований аналіз, який використовувався під час

оцінки фінансового стану досліджуваного підприємства, синтез та систематизація – узагальнення досліджуваної інформації та написання висновків, індукція та дедукція для надання характеристики системи обліку та контролю, конкретизація – детальний огляд особливостей обліку на підприємстві щодо дебіторської та кредиторської заборгованостей, аналогія та порівняння використовувалися для аналізу показників кредиторської та дебіторської заборгованості протягом 2021-2023 р. р. тощо.

Інформаційною базою дослідження стали чинні нормативно-правові акти, які регулюють здійснення: обліку операцій з реалізації та придбання матеріальних цінностей, надання послуг, податкового обліку даних заборгованостей та подання фінансової звітності, такі як Податковий та Митний кодекси України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Цивільний кодекс України тощо. Також було використано матеріали наукових робіт та дослідження вчених щодо особливостей обліку досліджуваної теми кваліфікаційної роботи, інформаційну базу ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

Апробація результатів бакалаврської роботи. За тематикою кваліфікаційної роботи було проведено такі дослідження:

1. Лахман А.М. Внутрішній контроль в управлінні підприємством: сучасні виклики. *Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства*: зб. матеріалів IV Міжн. студ. конф.. Кам'янець-Подільський, 2022. С. 165-168.

2. Лахман А.М. Ефективність управління розрахунками з дебіторами в сучасних умовах. *Сучасні проблеми та перспектива розвитку економіки України в умовах військового стану*: зб. матеріалів студ. конф., присвяченої 80-річчю визволення міста Одеси від фашистських загарбників. 10-12 квітня 2024 р. Одеса : ОНЕУ, 2024. С. 227-230.

3. Лахман А.М. Особливості обліку факторингових операцій в Україні. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації* : зб. матеріалів IX Міжн. студ. наук.-практ. інт.-конф., ім. проф. Л.М. Крамаровського. Одеса : ОНЕУ, 2023. С.42-45.

4. Лахман А.М. ПДВ: особливості системи обліку та оподаткування на торговельних підприємствах. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації* : зб. матеріалів X Міжн. студ. наук.-практ. інт.-конф., ім. проф. Л.М. Крамаровського. 25 квітня 2024 р. Одеса : ОНЕУ, 2024. С. 39-42.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ З ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ ПОКУПЦІВ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКІВ

1.1. Поняття дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників

У сучасному суспільстві не можливо уявити життя без взаємодії один з одним, не виключенням є й діяльність суб'єктів економічної діяльності. Тому, внаслідок цього, між підприємствами виникають певні взаємовідносини, незалежно від виду їх діяльності. Адже головною метою, задля якої створюється та ведеться господарська діяльність – це отримання прибутку, що стає можливим, зокрема, за рахунок продажу продукції чи товарів або реалізації робіт. Для підприємства, яке здійснює реалізацію матеріальних цінностей чи послуг буде виникати дебіторська заборгованість, а кредиторська заборгованість виникає в разі придбання товарів чи замовлення послуг. Ця ситуація трапляється через те, що момент надходження грошових коштів та продаж товарів або надання послуг фактично відбувається в різний проміжок часу. У бухгалтерському обліку ці розрахунки та операції є досить відповідальними та довготривалими, тому що в останні десятиліття в українських підприємств ускладнюється ситуація з платоспроможністю, що призводить до накопичення зобов'язань. Тому питання стосовно обліку як кредиторської, так і дебіторської заборгованості є дуже актуальним та важливим.

Дослідженням проблематики обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників займалися багато українських та іноземних науковців. Стосовно питань обліку дебіторської заборгованості здійснювали дослідження: І. О. Бланк, І. А. Волкова, Т. В. Давидюк, Є. В. Дубровська, О. Ю. Закревська, Л.М. Кручак, Н. О. Матицина та інші. Досліджування кредиторської заборгованості займалися такі автори: І. О. Бланк, Ф. Ф. Бутинець, В. П. Завгородній, Н. М. Ткаченко, О. Ф. Томчук та інші. На рис. 1.1 відобразимо думки

науковців стосовно сутності, характеристики дебіторської заборгованості покупців чи замовників.

Рис. 1.1. Характеристика терміну «дебіторська заборгованість покупців та замовників».

Джерело: [2, 5, 7, 8, 10, 15, 21]

Підсумовуючи думки авторів, можна зазначити, що дебіторська заборгованість з покупцями та замовниками – це фінансовий актив, який у майбутньому має принести економічні вигоди для підприємства у вигляді сплати грошовими коштами або іншим видом розрахунку за реалізовані раніше продукцію, товари, роботи, послуги.

До вітчизняної нормативної бази, яка регулює облік дебіторської заборгованості, відносять Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Згідно з цим стандартом, дебіторською заборгованістю називають суму боргу дебіторів перед суб'єктом економічної діяльності на конкретну дату [30]. Також важливим є дотримання вимог щодо критеріїв визнання даної заборгованості активом, які схематично зображено на рис.

1.2. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо:

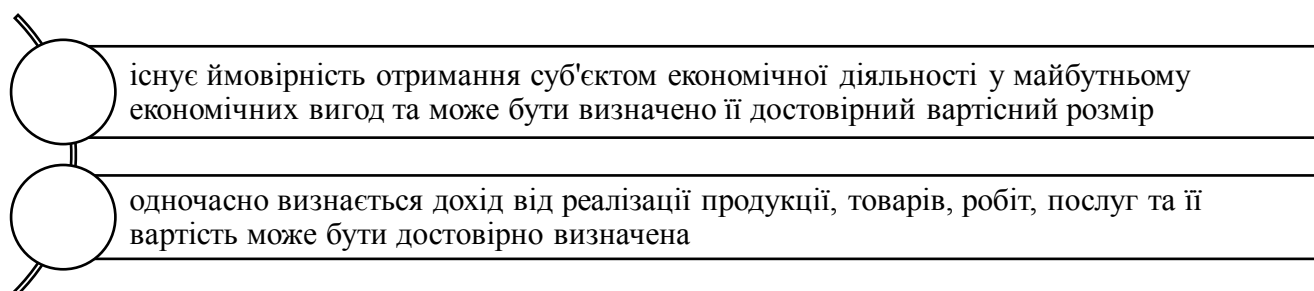

Рис. 1.2. Умови визнання дебіторської заборгованості активом.

Джерело: [30]

Відповідно до НП(С)БО 10, дебіторську заборгованість поділяють на:

- довгострокову дебіторську заборгованість – величина дебіторської заборгованості, що не з'являється під час нормального операційного циклу з терміном погашення більше 12 місяців з дати балансу;
- поточну дебіторську заборгованість – розмір дебіторської заборгованості, що утворюється в процесі нормального операційного циклу з терміном погашення до 12 місяців з дати балансу [30].

Одним із елементів методу бухгалтерського обліку є оцінка, яка полягає в тому, що будь-якому об'єкту обліку має бути надане єдине вартісне вираження,

тому що користувачі інформації мають отримати правдиву, достовірну та обґрунтовану фінансову звітність у грошовому вимірнику. Закревська О.І. виділяє первісну, поточну та реалізаційну оцінки поточної заборгованості замовників (рис. 1.3)

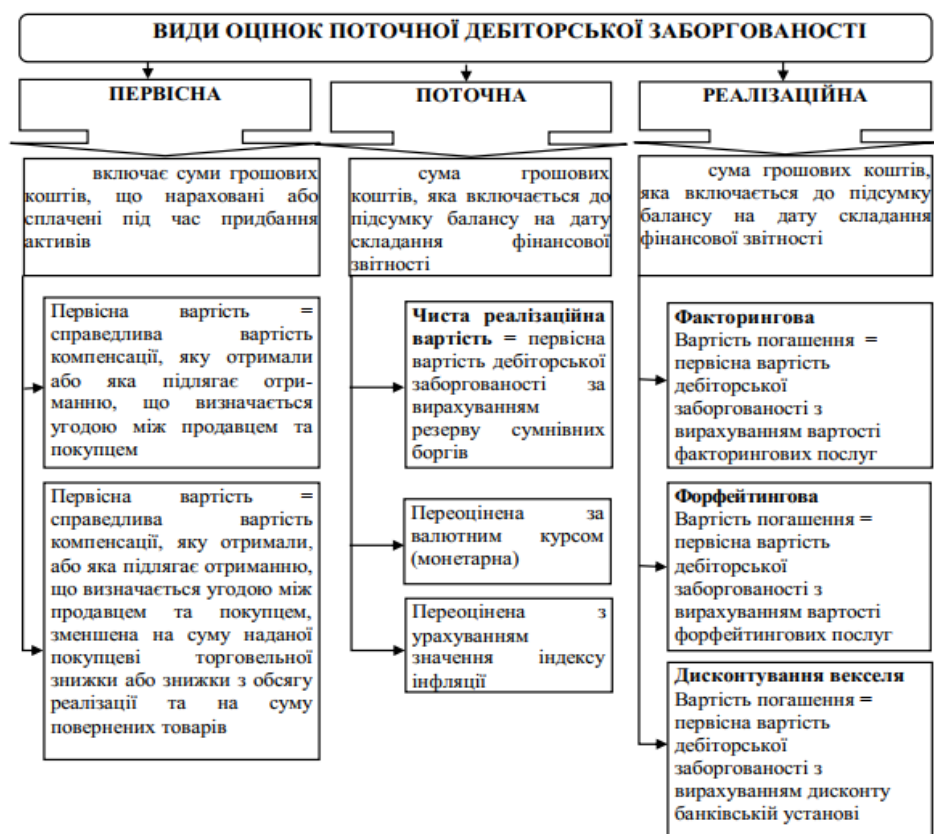

Рис. 1.3. Види оцінок поточної дебіторської заборгованості.

Джерело: [10, с. 22]

За первісною вартістю оцінюється дебіторська заборгованість з покупцями та замовниками, тобто дана оціночна вартість дорівнює ціні продажу об'єкту, яку підприємство встановлює та прописує в договорах про реалізацію товарів, послуг. Дана заборгованість буде знаходитися в активі підприємства до тих пір, поки вона не буде погашена контрагентом в установлені терміни або списана як безнадійна заборгованість. Поточна оцінка застосовується при формуванні балансу на звітну дату, яка розраховується за вирахуванням від первісної вартості суми резерву сумнівних боргів. За наявності розрахунків з нерезидентами, також необхідно

здійснити оцінку заборгованості, перерахувавши її за курсом Національного банку України на дату звітності. Аналогічно здійснюється реалізаційна оцінка, проте на меті вона має здійснити розрахунок заборгованості у вартісному вираженні задля її продажу факторинговим компаніям тощо.

З метою обліку та контролю, заборгованість дебіторів класифікують за певними критеріями, які наведено у таблиці 1.1

Таблиця 1.1

Класифікація дебіторської заборгованості

№ з/п	Класифікаційна ознака	Вид дебіторської заборгованості
1	2	3
1	За терміном погашення	довгострокова
		поточна
2	За вірогідністю погашення	нормальна
		сумнівна
		безнадійна
3	За місцезнаходженням дебіторів	внутрішня
		зовнішня
4	За місцем реєстрації контрагента	вітчизняна
		іноземна
5	За причиною виникнення	виправдана
		невиправдана
6	За формою погашення	монетарна
		немонетарна
7	За забезпеченням	забезпечена
		незабезпечена
8	За своєчасністю погашення	строкова
		відстрочена
		прострочена

Джерело: [10, с. 26]

Як зазначає Закревська О.І., суть нормальної дебіторської заборгованості полягає в тому, що існує впевненість у отриманні грошових коштів від контрагента, а в разі її непогашення, дану заборгованість необхідно перевести в сумнівну та створити під неї резерв сумнівних боргів. Щодо сумнівної заборгованості є ймовірність того, що боржник можливо за неї не розрахується. Після несплати дана заборгованість стає безнадійною та списується з балансу – це дає розуміння того, що

в майбутньому вона не буде погашена та за нею пройшов термін позовної давності [10].

Далі розглянемо дослідження науковців у питанні обліку кредиторської заборгованості, а саме визначення сутності даного терміну (табл. 1.2)

Таблиця 1.2

Характеристика терміну «Кредиторська заборгованість перед
постачальниками»

№ з/п	Автор	Тлумачення терміну
1	2	3
1	І.О. Бланк [2]	Короткострокове зобов'язання суб'єкта господарювання, яке демонструє його борг перед контрагентами.
2	Ф.Ф. Бутинець [4]	Метод розрахунку за товари, послуги, що купуються під час діяльності підприємства і мають на меті використання у виробничому процесі або наступної реалізації.
3	А.Г. Завгородній [9]	Правовідносини, згідно з якими одна зі сторін є боржником і зобов'язана здійснити розрахунок з кредитором за надані матеріальні активи чи послуги, у той же час кредитор може вимагати від боржника дотримання та виконання зобов'язання.
4	Н.М. Ткаченко [35]	Тимчасове залучення грошових коштів підприємством, що в майбутньому мають бути повернуті кредиту.
5	О.Ф. Томчук [36]	Є одним із видів комерційного кредиту, що є одним із головних чинників стабілізації фінансового стану суб'єкта господарювання.

Джерело: [2, 4, 9, 35, 36]

Таким чином, можна підсумувати думки вчених і сказати, що кредиторська заборгованість перед постачальниками та замовниками – це один із різновидів зобов'язань підприємства, яке виникає під час взаємодії суб'єктів господарювання, коли кредитор надає послугу чи реалізує товар, а боржник має у встановлений термін погасити власну заборгованість. Щодо нормативної бази, слід згадати Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», але в ньому не наводиться визначення терміну «кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги», а лише є критерії визнання зобов'язань та їх різновиди. Тому виходячи з наведеної інформації в наказі, кредиторська заборгованість перед постачальниками та замовниками визнається, якщо є можливість достовірно

визначити її оцінку і прораховується ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому періоді за рахунок її сплати [31].

Кредиторська заборгованість як і дебіторська, поділяється на: довгострокову та поточну, сумнівну та безнадійну, забезпечену й незабезпечену, внутрішню та зовнішню, товарну та нетоварну тощо [1-2]. Класифікація даної заборгованості є досить важливою для здійснення аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання, що в майбутньому вплине на розробку заходів щодо покращення управління зобов'язаннями та оптимізації грошових потоків підприємства.

Рівень дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства перед постачальниками та замовниками демонструє здатність суб'єкта господарювання ефективно розпоряджатися грошовими коштами, що надалі впливає на фінансовий результат його діяльності. Тому в наступних підрозділах дослідимо більш детально облік, аналіз та контроль за даними видами заборгованостей.

1.2. Особливості відображення у фінансовому обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників

Фінансовий облік є невід'ємною складовою суб'єктів господарювання, незалежно від їхньої форми управління чи системи оподаткування, за умови обов'язкового його ведення. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємство добровільно обирає, хто саме буде здійснювати облік – чи це буде створено посади головного бухгалтера, бухгалтерів, чи буде залучатися на договірних умовах спеціаліст даної сфери, який провадить підприємницьку діяльність, чи самостійне ведення обліку керівником або власником [29]. Тому обрання з даних моделей обліку безпосередньо залежить від сфери діяльності, потужності та розмірів підприємства.

Здійснення бухгалтерського обліку передбачає збір та обробку первинних документів, систематизації даної інформації на рахунках із застосуванням

подвійного запису, реєстрах обліку тощо. Також підприємство має створити наказ про облікову політику, в якому відображаються обрані моделі обліку об'єктів, затвердити план рахунків та правила документування, зазначити, за якими стандартами буде здійснюватися облік і т. д. [29].

Відповідно чинного законодавства, у разі взаємовідносин між суб'єктами господарювання, має бути укладено договір, який буде підтверджувати цю взаємодію та встановлювати умови, вартість та терміни реалізації тощо. На нашу думку, це важливий етап у формуванні розрахунків з дебіторами та кредиторами. У Додатку А наведено основні види договорів, що застосовуються в підприємницькій діяльності та закріплюються в Цивільному кодексі України. Використання даних договорів обумовлюється: особливостями та сферою діяльності підприємства, специфікою його організаційної форми, компетенцією управлінського персоналу або, за наявності, юридичного відділу тощо. Від правильності укладеної угоди буде залежати подальша доля реалізації чи придбання товарів і послуг, у разі виникнення форс-мажорів або судових справ, все буде вирішуватися виходячи із зазначених умов договору і, тим самим, буде юридичне підґрунтя для захисту власних прав [14, 37].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підґрунтям для ведення господарських операцій бухгалтерського обліку є первинні документи [29]. В обліку заборгованості покупців та постачальників обов'язково мають бути наявні:

- Рахунок-фактура – підстава для здійснення оплати покупцем;
- Акт виконаних робіт (послуг) – документ, який підтверджує виконання робіт або послуг виконавцем;
- Видаткова накладна – підтверджує факт передачі та отримання товарів замовником;
- Товарно-транспортна накладна – виписується за умови, коли відбувається перевезення транспортною організацією від продавця до покупця;
- Кошторис – формується при здійсненні будівельних чи ремонтних робіт та для утримання органів державної влади;

– Видаткові та прибуткові касові ордери – підтверджують надходження та оплату готівкою (превалює у ФОПів) [27].

Для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, затверджено окремий перелік первинних документів, який опубліковано в Законі України «Про транзит вантажів» (рис. 1.4)

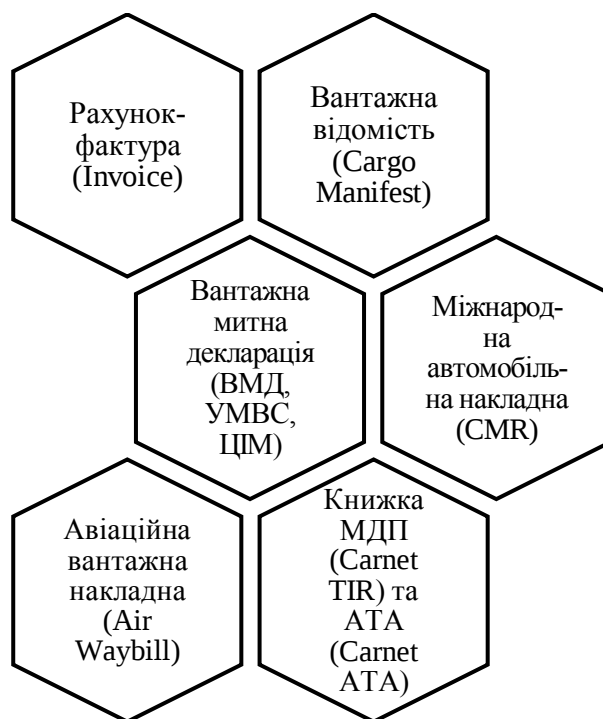

Рис. 1.4. Документація для транзиту вантажів.

Джерело: [34]

Даний перелік документів має за змістом схожі документи, як і для внутрішньодержавних операцій, але є своя специфіка через перетинання митного кордону, розповсюдження трохи інших нормативних актів на дані операції та міжнародні правила документування вантажних перевезень тощо.

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [12], для обліку дебіторської заборгованості покупців та замовників використовують активні рахунки 3-го класу «Кошти, розрахунки та інші активи», а саме рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», серед якого виділяють субрахунки:

- 1) 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;

- 2) 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 3) 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»;
- 4) 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».

Окрім вищезгаданих субрахунків, також ще використовують субрахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», контрактивний рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів» та пасивний субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними». Для обліку кредиторської заборгованості перед постачальниками використовують пасивні рахунки 6-го класу «Поточні зобов'язання» - рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», до якого відносяться субрахунки:

- 1) 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;
- 2) 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»;
- 3) 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ» [12].

Для обліку авансових розрахунків застосовують активний субрахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами». Застосування на прикладі даних субрахунків буде розглянуто далі.

З точки зору податкового обліку, операції з продажу та придбання оподатковуються податком на додану вартість, за умови, що одна із сторін угоди зареєстрована платником ПДВ, та регламентуються Податковим кодексом України, в якому зазначається, що при реалізації товарів чи послуг у підприємства формується податкове зобов'язання з ПДВ, а при купівлі – податковий кредит [28]. У разі придбання товарів виникає вхідне ПДВ за правилом першої події – або авансового розрахунку за товари, або спершу їх постачання, яке підтверджується тільки за умови реєстрації податкової накладної в єдиному реєстрі податкових накладних протягом 10 календарних днів. Для подальшого перепродажу розраховується їх собівартість та торгова націнка і вже від цієї вартості здійснюється розрахунок вихідного ПДВ [19].

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків [12], підприємства розробляють власний аналітичний план рахунків щодо обліку ПДВ, однак переважна більшість бухгалтерів використовують той план рахунків, що є в автоматизованих бухгалтерських програмах – таких як BAS:Бухгалтерія,

MASTER:Бухгалтерія, Dilovod, Дебет Плюс, iFin тощо. Перелік субрахунків ПДВ, які використовуються в програмі BAS:Бухгалтерія наведено на рис. 1.4.

№ з/п	Податковий кредит	Податкове зобов'язання
1	6441 – Податковий кредит підтверджений	6431 – Податкове зобов'язання підтверджене
2	6442 – Податковий кредит непідтверджений	6432 – Податкове зобов'язання непідтверджене
3	6443 – Коригування податкового кредиту	6433 – Коригування податкового зобов'язання
4	6412 – Розрахунки з ПДВ	

Рис. 1.4. Аналітичні субрахунки обліку ПДВ.

Джерело: [19]

Щодо використання даних субрахунків у бухгалтерських проведеннях можна зазначити, що субрахунки 6442 «Податковий кредит непідтверджений» та 6432 «Податкове зобов'язання непідтверджене» виникають до періоду реєстрації податкової накладної, виходячи з правила першої події та виду господарської операції (наприклад, постачання або продаж). Після реєстрації податкової накладної в проведеннях з'являються субрахунки 6441 «Податковий кредит підтверджений» або 6431 «Податкове зобов'язання підтверджене», які згодом закриваються на субрахунок 6412 «Розрахунки з ПДВ». Субрахунки коригування застосовуються у випадках: допущення деяких помилок в облікових чи податкових документах, під час повернення товарів чи грошей тощо [19]. Далі розглянемо на прикладах господарські операції в обліку підприємства (платника ПДВ) щодо придбання та реалізації товарів, надання послуг, усі дані є умовними (табл. 1.3)

Таблиця 1.3

Журнал господарських операцій за січень 2024 року

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	2	3	4	5
1	Придбано товари контрактною вартістю 84 000 грн, у т. ч. ПДВ на умовах:			
	- оплати після поставки товарів			
	Відвантажено товари на склад підприємства, отримано видаткову накладну	281	631	70 000
	Відображено право на податковий кредит (податкову накладну ще не зареєстровано в ЄРПН)	6442	631	14 000
	Сплачено за товари постачальнику	631	311	84 000
	Відображено податковий кредит з ПДВ	6441	6442	14 000
	Зареєстровано постачальником податкову накладну в ЄРПН	6412	6441	14 000

	- повної оплати (аванс)			
	Перераховано грошові кошти постачальнику	3711	311	84 000
	Відображено право на податковий кредит (податкову накладну ще не зареєстровано в ЄРПН)	6442	6441	14 000

Продовж. Табл. 1.3

1	2	3	4	5
	Отримано товари від постачальника	281	631	70 000
	Відображено податковий кредит з ПДВ	6441	631	14 000
	Зареєстровано постачальником податкову накладну в ЄРПН	6412	6442	14 000
	Реалізовано товари контрактною вартістю 120 000 грн, у т. ч. ПДВ, собівартість – 70 000 грн, торгова націнка – 30 000 грн, звичайна ціна – 180 000 грн. Операцію здійснено на умовах:			
	- оплати після реалізації товарів			
	Відвантажено товари покупцю (передано всі права та ризики)	361	702	120 000
	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ (податкову накладну ще не зареєстровано в ЄРПН)	702	6432	20 000
	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281	70 000
	Списано торгову націнку	285	281	30 000
	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	6432	6431	20 000
	Зареєстровано податкову накладну в ЄРПН	6431	6412	20 000
	Отримано оплату за товари від покупця	311	361	120 000
2	Донараховано ПДВ на різницю між звичайною ціною та контрактною вартістю	949	6412	10 000
	- передоплати (аванс)			
	Отримано оплату за товари від покупця	311	681	120 000
	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ (податкову накладну не зареєстровано в ЄРПН)	6431	6432	20 000
	Відвантажено товари покупцю (передано всі права та ризики)	361	702	120 000
	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	702	6431	20 000
	Зареєстровано податкову накладну в ЄРПН	6432	6412	20 000
	Списано собівартість товарів	902	281	70 000
	Списано торгову націнку	285	281	30 000
	Здійснено взаємозалік заборгованостей	681	361	120 000
	Донараховано ПДВ на різницю між звичайною ціною та контрактною вартістю	949	6412	10 000
3	Здійснено ремонт комп'ютерного обладнання сторонньою організацією у сумі 30 000 грн, у т. ч. ПДВ на умовах:			
	- передоплати (аванс)			

Перераховано грошові кошти сторонній організації	371	311	30 000
Відображено право на податковий кредит (податкову накладну ще не зареєстровано в ЄРПН)	6442	6441	5 000
Отримано акт виконаних робіт від сторонньої організації та відображено витрати з ремонту	92	685	25 000
Відображено податковий кредит з ПДВ	6441	685	5 000
Зареєстровано постачальником податкову накладну в ЄРПН	6412	6442	5 000
Відображено взаємозалік заборгованостей	685	371	30 000
- оплати після надання послуг			
Отримано акт виконаних робіт від сторонньої організації та відображено витрати з ремонту	92	685	25 000
Відображено право на податковий кредит (податкову накладну ще не зареєстровано в ЄРПН)	6442	685	5 000
Перераховано грошові кошти виконавцю послуг	685	311	30 000
Відображено податковий кредит з ПДВ	6441	6442	5 00 0
Зареєстровано постачальником податкову накладну в ЄРПН	641 2	644 2	5 000

Джерело: складено та доповнено автором на підставі даних [19]

У зазначеному прикладі була наведена господарська операція з реалізації товарів, де було здійснено донарахування ПДВ, так як згідно чинного законодавства, підприємства можуть реалізовувати продукцію, товари або роботи за будь-яку вартість, проте податкове зобов'язання з ПДВ має відображатися від звичайної ціни або не менше ціни придбання (зокрема, для товарів) [28]. Що стосується експортних та імпорتنих операцій, то вони обов'язково оформлюються митною декларацією або іншим аналогічним документом та супроводжуються документами, перелік яких було наведено вище. При експорті ставка ПДВ є нульовою, а при імпорті – діють звичайні ставки та при оформленні митних документів нараховується податкове зобов'язання з ПДВ, яке не зазначають в податковій накладній, а вже при отриманні товарів суб'єкт господарювання має право відобразити податковий кредит [3].

1.3. Методика оцінювання безнадійної дебіторської заборгованості та шляхи її вирішення за допомогою факторингових операцій

Виходячи з того, що дебіторська заборгованість може бути погашена не вчасно або взагалі не оплачуватися роками, нормами законодавства встановлено формування резерву сумнівних боргів, яке передбачає відрахування певної суми коштів для погашення у майбутньому суми безнадійної дебіторської заборгованості. Відповідно до НП(С)БО 10, чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості на дату балансу дорівнює різниці первісної вартості заборгованості та резерву сумнівних боргів. Том розмір даного резерву розраховується за одним із обраних методів:

- абсолютної суми сумнівної заборгованості – розраховується на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів;
- коефіцієнта сумнівності – визначається добутком суми залишку заборгованості на початок періоду та коефіцієнтом сумнівності [30].

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися декількома варіантами, а саме:

- розрахунком питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- класифікації дебіторської заборгованості за строками погашення;
- обчисленням середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у розмірі заборгованості на початок періоду за попередні 3-5 років [30].

Далі розглянемо характерні бухгалтерські проведення з обліку нарахування, використання резерву сумнівних боргів (табл. 1.4)

Таблиця 1.4

Журнал господарських операцій з обліку резерву сумнівних боргів

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	2	3	4	5
	Нарахування РСБ та списання безнадійної дебіторської заборгованості			
1	Нараховано резерв сумнівних боргів у сумі 100 000 грн	944	38	100 000
	Списано безнадійну дебіторську заборгованість за	38	361	70 000

	товари в розмірі 70 000 грн та 34 000 грн	38	361	30 000
		944	361	4 000
	Витрати, що були понесені від списання безнадійної дебіторської заборгованості списано на фінансовий результат	79	944	100 000
		79	944	4 000
2	Переоцінка резерву сумнівних боргів – зменшення			
	1-ий варіант: коригування за рахунок списання суми резерву на доходи			
	Замовник погасив власну заборгованість у розмірі 70 000 грн	38	719	70 000
	Списано доходи від іншої операційної діяльності на фінансовий результат	719	79	70 000
	2-ий варіант: коригування завдяки методу «червоного» сторно			
	Зменшення раніше створеного РСБ методом «червоного» сторно	38	944	70 000
	Відкориговано фінансовий результат методом «червоного» сторно	944	79	70 000
3	Переоцінка резерву сумнівних боргів – збільшення			
	Донарахування резерву сумнівних боргів через збільшення суми безнадійної дебіторської заборгованості контрагента в розмірі 27 000 грн	944	38	27 000
	Списано витрати від створення РСБ на фінансовий результат	79	944	27 000

Джерело: складено автором на підставі узагальнення інформації [24]

Аналізуючи наведену інформацію, бачимо, що для підприємства не вигідно співпрацювати з дебіторами, які не здатні у встановлені терміни погасити власну заборгованість. Це має негативні наслідки, адже компанія не може розраховувати на дану суму грошових коштів та у подальшому ними розпоряджатися. Тому у світовій практиці вже давно набули популярності факторингові компанії. На думку О. Шабанової, факторинг є комплексною фінансовою операцією, що має на меті придбання фактор-фірмою права вимоги стосовно виплати за фінансовими зобов'язаннями, які з'явилися між контрагентами внаслідок реалізації продукції, з метою поповнення оборотних коштів постачальника і може супроводжуватися здійсненням бухгалтерського обліку постачальника, управлінням дебіторською заборгованістю та страхуванням постачальника від фінансових ризиків [41, с.150]. Тому факторинг є доволі вигідною операцією, тому що з'являється потенційна можливість пришвидшити оборотність коштів суб'єкта господарювання. У нашій

країні факторингові операції тільки набирають популярність, але несприятливе політичне та економічне становище гальмують розвиток даних операцій. Ще однією з причин нерозповсюдження факторингу є недостатня проінформованість та обізнаність управлінського персоналу щодо такого виду фінансових послуг, тому може бути недовіра до факторингових компаній. Далі розглянемо, якими перевагами володіють факторингові послуги:

- зникає потреба слідкувати за термінами погашення заборгованості покупців та замовників, перейматися за їх погашення і т. д.;
- збільшується ймовірність та швидкість отримання грошових коштів за надані послуги, реалізовані продукцію та товари;
- вартість послуг фактор-фірми чи банку-фактору є значно меншою, аніж, наприклад, розмір кредиту, який би довелося брати підприємству для власних потреб (якщо розмір сумнівної та безнадійної заборгованостей досить великий);
- суб'єкт господарювання матиме можливість одразу вивільняти грошові кошти та, за потреби, вкладати їх знову у виробництво або закупівлю товарів, тим самим збільшуючи прибутковість власної діяльності та ін. [18].

Проте, окрім позитивних моментів, не треба забувати й про негативні наслідки, які можуть виникати в підприємств від співпраці з факторинговими компаніями. Серед них виділяють такі:

- відсутність знань, детальної інформації або досвіду щодо співпраці чи діяльності фактор-фірм в Україні;
- необхідність, аби дебітори відповідали певним критеріям та характеристикам платоспроможності;
- відсутність чітких методичних рекомендацій або інструкцій щодо відображення ведення обліку факторингових операцій та ін. [18].

Далі розглянемо особливості обліку факторингових операцій (табл. 1.5)

Таблиця 1.5

Журнал господарських операцій за січень 2024 р.

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	2	3	4	5

У підприємства, яке звернулося за послугами фактор-фірми:				
1	Реалізовано готову продукцію покупцю, контрактною вартістю 90 000 грн, у т. ч. ПДВ	361	701	90 000
2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	701	641	15 000
3	Списано собівартість реалізованої готової продукції	901	26	50 000
4	Підписано договір з факторингу щодо непогашеної заборгованості	377	361	90 000
5	Отримано оплату в розмірі 80% від суми правочину (від факторингової компанії)	311	377	72 000
6	Відображено заборгованість перед фактор-фірмою за надані послуги в розмірі 3,5% від номінальної вартості заборгованості	952	685	3 150
7	Отримано від фактора решту суми заборгованості, за вирахування вартості послуг фактор-фірми	311	377	14 850
8	Здійснено залік заборгованості	685	377	3 150
У підприємства-боржника:				
1	Оприбутковано на склад товари від постачальника, контрактною вартістю 90 000 грн, у т. ч. ПДВ	281	631	75 000
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	15 000
3	У результаті відступлення права вимоги відображено заміну кредитора в заборгованості	631	685	90 000
4	Погашено заборгованість перед новим кредитором	685	311	90 000

Джерело: складено автором на підставі даних [18]

Отже, у сучасних умовах діяльності суб'єктів господарювання облікове законодавство має вдосконалювати питання обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПОКУПЦІВ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «СВІТОВИЙ КОНТЕЙНЕРНИЙ СЕРВІС»

2.1. Загальна характеристика діяльності суб'єкта малого підприємництва ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»

Написання даного дослідження щодо економічної діяльності підприємства відбувалося на базі Товариства з обмеженою відповідальністю «Світовий контейнерний сервіс», яке є юридичною особою та було зареєстроване в ЄДР за власним номером 15431020000003359 від 21.11.2013 року. Юридичне місцезнаходження підприємства є Одеська обл., Овідіюпольський р-н, смт. Великодолинське, пров. Ентузіастів, буд. 2. Код ЄДРПОУ підприємства – 38986871. Даний суб'єкт господарювання у своїй діяльності керується статутом, відповідно до якого, учасником ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» є громадянин України Лужанський Сергій Юрійович, який також є директором даного підприємства з 19.11.2023 року. Статутний капітал було сформовано учасником, розмір якого складає 500 000,00 грн і вносився в грошовій формі. У статуті також зазначається, що підприємство має щорічно здійснювати відрахування до резервного фонду 5% від суми чистого річного прибутку, допоки розмір резервного фонду не складе 25% статутного капіталу компанії. Сам статут підприємства наведено в Додатку Б.

ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» зареєстровано як платник податку на додану вартість з 01.03.2014 року та знаходиться на загальній системі оподаткування. До головного виду діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» відносять «33.12» «Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення», що дійсно відповідає фактичному виду господарської діяльності. Зокрема, досліджуване підприємство займається імпортом рефрижераторних контейнерів та електрогенераторів, їх обслуговуванням, наданням в оренду, реалізацією обладнання для морських перевезень [26]. Окрім

вищезгаданої сфери діяльності, відповідно до класифікатора видів економічної діяльності, ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» 14-ма видами діяльності. Даний перелік зображено на рис. 2.1

46.12 Діяльність посередників у торгівлі паливом, рудами, металами та промисловими хімічними речовинами	46.14 Діяльність посередників у торгівлі машинами, промисловим устаткуванням, суднами та літаками	77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.	85.59 Інші види освіти, н.в.і.у.
46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням	46.90 Неспеціалізована оптова торгівля	47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах	52.10 Складське господарство
52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту	52.24 Транспортне оброблення вантажів	52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту	68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
	33.11 Ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів	33.19 Ремонт і технічне обслуговування інших машин і устаткування	

Рис. 2.1. Види економічної діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».
Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Варто звернути увагу на такий вид діяльності, як інші види освіти – ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» також має сертифікований навчальний центр рефмехаників “GLOBAL CONTAINER SERVICE”, який займається навчанням моряків для обслуговування та експлуатації рефрижераторних контейнерів [26].

Головні партнери, які співпрацюють із ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» представлено в таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Перелік суб'єктів господарювання, з якими співпрацює ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»

№ з/п	Назва підприємства та вид діяльності	Логотип підприємства (за наявності)
1	2	3
1	Компанія APL, підрозділ CMA-CGM – переважно займається контейнерними морськими перевезеннями	

2	Компанія Carrier – світовий виробник холодильних систем, систем кондиціонування і обігріву повітря	
---	--	---

Продовж. Табл. 2.1

1	2	3
3	Компанія Alconet – займається купівлею та продажем різних типів контейнерів та супутніх товарів	
4	Компанія Maersk Container Industry AS – діяльність пов'язана із логістичними операціями та вантажоперевезеннями	
5	ТОВ «Вінтул» - займається торгівлею деталями та запчастинами для автотранспортних засобів	-
6	ТОВ «Кольцо» - основний вид діяльності – це надання в оренду інших машин, устаткування та товарів	-
7	ТОВ «ТІС-КОНТЕЙНЕРНІ ПОЇЗДИ» - надає послуги обслуговування водного транспорту, транспортного оброблення вантажів, інжинірингові послуги	-
8	Компанія Daikin Aircon – спеціалізується на виробництві приладів кондиціонування та клімат-контролю	

Джерело: складено автором на підставі [26]

У таблиці 2.1 наведено деяких контрагентів досліджуваного підприємства, з їх характеристики бачимо, що всі вони спеціалізуються безпосередньо на виробництві та реалізації товарів, послуг, які пов'язані з контейнерними перевезеннями, їх обслуговуванням тощо. Більш конкретну інформацію стосовно контрагентів ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» розглянемо у наступних підпунктах даного розділу роботи.

Згідно установчих документів, було сформовано схематично організаційну структуру досліджуваного підприємства (рис. 2.2)

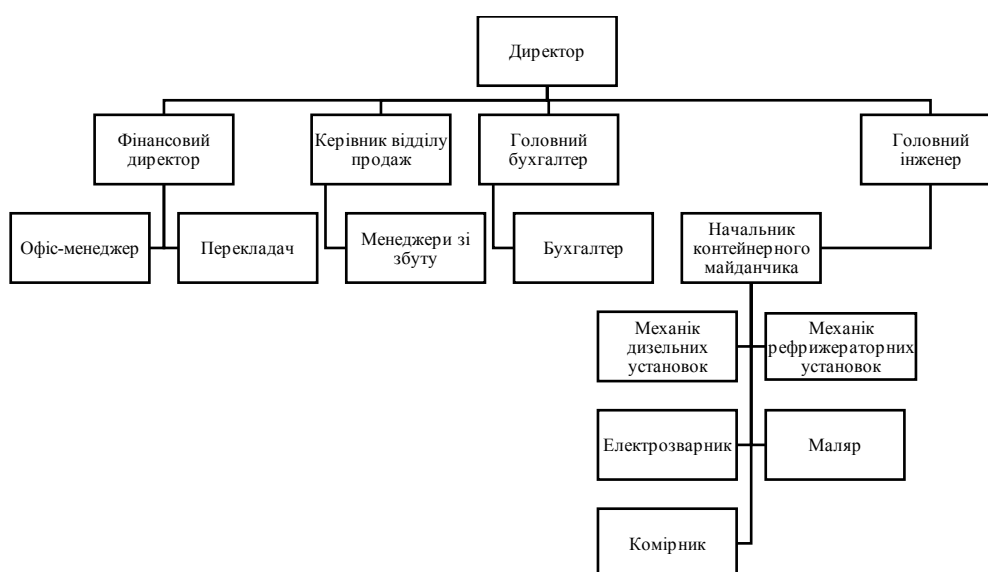

Рис. 2.2. Організаційна структура ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Дана модель управління на підприємстві відповідає лінійно-функціональній структурі, що ґрунтується на розподілі окремих підрозділів, які відповідають за певні види робіт, при цьому маючи власних лінійних керівників. Головним в управлінні є директор, який несе повну відповідальність за будь-які дії на підприємстві – від його імені укладаються договори, створюються накази, розпорядження, здійснюється прийом та звільнення працівників, право підпису на фінансових та банківських документах, він розпоряджається коштами й майном підприємства тощо.

У відділі бухгалтерії працює головний бухгалтер та бухгалтер, який безпосередньо йому підпорядковується. Головний бухгалтер повністю відповідає за облік суб'єкта господарювання, а саме контролює первинний облік, надходження та використання грошових коштів, створює та проводить інвентаризацію на підприємстві, здійснює реєстрацію податкових накладних, складає та подає фінансову й податкову звітності тощо. ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» здійснює облік за допомогою систематизованого програмного забезпечення BAS:Бухгалтерія, подання звітності здійснюється через М.Е.Дос, який потім інтегрує ці дані в електронний кабінет платника податків. Також підприємство користується клієнт-банком, завдяки якому в зручний спосіб вивантажує банківські виписки. Первинні документи щодо придбання та реалізації зберігаються в друкованому вигляді з наявними печатками та підписами обох сторін.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», суб'єкти господарювання можуть належати до таких категорій підприємств, як мікропідприємство, мале, середнє або велике за відповідності хоча б двох з критеріїв [29]. Якщо виникає спірне питання, до якої категорії необхідно віднести підприємство, тоді треба дивитися на показники останніх двох років та порівнювати їх між собою. Важливим у даному аналізі є те, що правильно обрана категорія впливає на обрання форм звітності або взагалі мінімізувати їх кількість. Наприклад, для малих та мікропідприємств необхідно подавати спрощену форму звітності

відповідно до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» або за власним бажанням можна скласти повну форму звітності, яку формують решта підприємств. Для того, щоб визначити, до якої категорії відноситься досліджуване підприємство, зробимо відповідні розрахунки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз визначення категорії підприємств ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у 2021-2023 р. р.

Курс НБУ євро на 31.12.2021 – 30,9226 грн./євро

Курс НБУ євро на 31.12.2022 – 38,9510 грн./євро

Курс НБУ євро на 31.12.2023 – 42,2079 грн./євро

Кри- те- рії Роки	Балансова вартість активів, тис. грн		Відповідність факту до норм.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.		Відповідність факту до норм.	Середня кількість працівників, ос.		Відповідність факту до норм.	Примітки
	норм.	Факт.	Даних (класифік. Група)	Норм.	Факт.	Даних (класифік. к. група)	Норм.	Факт.	Даних (класифік. Група)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2021	до 123960,4	34 326,5	Мале	до 21 645,82	16 625,3	Мікро-підприємство	до 50	15	Мале	<i>Мале</i>
2022	до 155804,0	39 949,2	Мале	до 27 265,70	27 254,6	Мікро-підприємство	до 50	12	Мале	<i>Мале</i>
2023	до 168831,6	42 371,5	Мале	до 29 545,53	27 107,1	Мікро-підприємство	До 50	16	Мале	<i>Мале</i>

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

З даних розрахунків бачимо, що ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» протягом трьох років відноситься до категорії мале підприємство за двома з трьох ознак, а саме за балансовою вартістю активів та середньою кількістю працівників. Проте, за показником чистого доходу від реалізації відноситься до мікропідприємства. Таким чином, управлінський персонал правильно визначив, до якої категорії відноситься ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

Далі розглянемо основні фінансові показники діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 2021-2023 роки, для цього використаємо форму №1-м

Баланс та форму №2-м Звіт про фінансові результати (Додаток В) та проаналізуємо їх дані в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз фінансових показників діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у 2021-2023 р. р.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютний приріст (2022-2023), тис. грн	Темп приросту (2022-2023), %
1	2	3	4	5	6
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	5 375,30	14 922,20	24 912,50	9 990,3	66,95
Кошти у розрахунках, тис. грн	4 642,1	7 171,7	8 175,2	1 003,5	13,99
Поточна кредиторська заборгованість, тис. грн	3 710,3	8 191,5	8 404,1	212,6	2,60
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн	16 625,3	27 254,60	27 107,10	-147,5	-0,54
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	174,91	1 293,96	355,80	-938,16	-72,50
Середня кількість працівників, ос.	15,0	12,0	16,0	4,0	14,29

Джерело: складено на підставі даних підприємства

На досліджуваному підприємстві в 2023 році середньорічна вартість основних засобів зросла на 9 990,3 тис. грн (+66,95%) порівняно з 2022 роком і складає 24 912,5 тис. грн. Загальна сума дебіторської заборгованості з кожним роком зростає і в 2023 році вже сягає 8 175,2 тис. грн, що на 14% більше, ніж у 2022 р. Аналогічна ситуація відбувається і з кредиторською заборгованістю – у 2023 році вона складає 8 404,1 тис. грн, що на 2,6% більше порівняно з 2022 роком. Таким чином, вже можна помітити, що дебіторська заборгованість зростає більше, ніж кредиторська, хоча остання має трохи більший розмір. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2023 рік складає 27 107,10 тис. грн, що на 147,5 тис. грн менше, ніж у 2022. Чистий прибуток у 2022 році склав 1 293,96 тис. грн, що на 938,16 тис. грн більше, ніж у 2023 р., тобто ці два показники в 2022 році порівняно з 2021 зросли, але в 2023 році порівняно з 2022 – вони знову зменшилися. У той же час, досліджуване підприємство протягом трьох останніх років здійснює прибуткову діяльність. Стосовно середньої кількості працівників можна зазначити, що за

останні три роки найбільша їх кількість у 2023 році – 16 осіб, що на 4 та 1 особи більше, ніж у 2022 та 2021 роках відповідно.

Ще одним важливим розрахунком для аналізу фінансового результату є «критична точка» беззбитковості та запас фінансової міцності. Тобто, ми маємо дізнатися, чи отримує підприємство збиток або прибуток від реалізації робіт, послуг, товарів. Якщо діяльність прибуткова, тоді також треба розрахувати, чи існує запас обсягу продажу для того, аби ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» отримувало мінімальний прибуток чи працювало у «нуль». У таблиці 2.4 проведемо відповідні розрахунки.

Таблиця 2.4

Аналіз кількісного рівня фінансових результатів ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 2021-2023 р. р.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміна (+; -)	
				2021-2023 р. р.	2022-2023 р. р.
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн	16 625,3	27 254,60	27 107,10	10 481,80	-147,50
Собівартість реалізованих товарів, робіт, послуг, тис. грн	8 847,70	12 290,00	18 161,70	9 314,00	5 871,70
Маржинальний дохід, тис. грн	7 777,60	14 964,60	8 945,40	1 167,80	-6 019,20
Частка маржинального доходу у виручці від реалізації, грн	0,468	0,549	0,330	-0,138	-0,219
Постійні та умовно-постійні витрати, тис. грн	6 789,12	11 805,11	7 378,61	589,49	-4 426,50
«Критична точка» обсягу продажу, тис. грн	14 506,67	21 502,93	22 359,42	7 852,75	856,49
Запас фінансової міцності, тис. грн	2 118,63	5 751,67	4 747,68	2 629,05	-1 003,99
Запас фінансової міцності у % до чистого доходу	12,74	21,10	17,51	4,77	-3,59
Прибуток (збиток) від основної операційної діяльності, тис. грн	988,48	3 159,49	1 566,79	578,31	-1 592,70

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

У 2023 році порівняно з 2021, маржинальний дохід збільшився на 1 167,8 тис. грн, а в порівнянні з 2022 роком, навпаки, зменшився на 6 019,2 тис. грн і складає 8 945,4 тис. грн. Це відбулося за рахунок того, що за 2022 рік чистий дохід від реалізації зріс швидше, аніж собівартість реалізації, однак у 2023 році ситуація

змінилася і вже значно змінився розмір витрат, пов'язаних з собівартістю, а чистий дохід майже залишився без змін. Частка маржинального доходу в сумі чистого доходу в 2023 році складає 33%, що на 21,9% менше, ніж у 2022 р. Тобто, на кожную гривню чистого доходу від реалізації в середньому припадає 33 копійки маржинального доходу.

Більш детально аналіз показників діяльності суб'єкта господарювання буде наведено у розділі 3.

2.2. Особливості відображення в обліку заборгованості покупців та постачальників на досліджуваному підприємстві

У нашому сьогоденні, коли дуже стрімко триває розвиток автоматизованих систем, ведення бухгалтерського обліку, зазвичай, відбувається за допомогою комп'ютерних програм. Найпоширенішими є DiloVod, BAS:Бухгалтерія, MASTER:Бухгалтерія, додатковими програмами можна назвати М.Е.Дос, Fredo.Звіт, завдяки яким відбувається синхронізація між основною програмою та електронним кабінетом платника податків, що дає змогу подавати різні форми звітності, отримувати та відправляти видаткові накладні, акти наданих послуг або робіт, реєструвати податкові накладні тощо. Відділ бухгалтерії ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у своїй діяльності користується програмою BAS:Бухгалтерія та сервісом М.Е.Дос.

Основними операціями з обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей є придбання рефрижераторних контейнерів із закордону, надання послуг з оренди даних контейнерів та дизельних генераторів на території України, послуги з їхнього технічного обслуговування, закупівля виробничих запасів для надання вищезгаданих послуг, перепродаж контейнерів та генераторів. Досліджуване підприємство є платником ПДВ, тому особливу увагу треба звертати на правильність заповнення та розрахунків первинних документів тощо.

На підприємстві затверджений план рахунків, який передбачає використання 36 рахунку «Розрахунки з покупцями та замовниками» у розрізі вітчизняних та іноземних дебіторів – 361 та 362 рахунки відповідно. Загальна інформація по даним субрахункам відображається в оборотно-сальдовій відомості (Додаток Г і Додаток Д відповідно). Кредиторська заборгованість з постачальниками відображається на 63 рахунку «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» з використанням 631 та 632 субрахунків, узагальнена інформація яких наведена в Додатку Е та Додатку Ж відповідно. Авансові рахунки в обліку не використовуються. Також досліджуване підприємство не створює резерв сумнівних боргів, а у випадку непогашення заборгованості протягом декількох років, її списують на рахунок витрат 944 «Сумнівні та безнадійні борги». Рахунки дебіторської заборгованості кореспондують з рахунками доходів, а саме 70 рахунком «Доходи від реалізації» та відповідними субрахунками – 702 «Дохід від реалізації товарів», на якому враховуються доходи від продажу дизельних генераторів, рефрижераторних контейнерів та інших матеріалів, і 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг», де відображається дохід від оренди генераторів та контейнерів, сервіс зварювальний, ремонт. Дану аналітику 70 рахунку наведено в Додатку И.

Розрахунки з покупцями та постачальниками відбуваються як у національній валюті, так і в іноземній, а саме гривнях, доларах США та євро відповідно. Тому, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, у підприємства виникають додатні або від’ємні курсові різниці, в залежності від зміни курсу НБУ на дату операції чи дату балансу. Тобто валютний еквівалент залишається без змін, а розмір заборгованості чи грошових коштів на поточному рахунку в національній валюті потребують переоцінки, що регламентується Національним положенням (стандартом) 21 «Вплив змін валютних курсів» [29]. Відповідно до плану рахунків суб’єкта господарювання, дохід від курсових різниць відображається на субрахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці», визнаний дохід від купівлі іноземної валюти на субрахунку 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти». Втрати від зміни курсів відображаються на субрахунках 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти» та 945 «Втрати від операційної курсової різниці». У таблиці 2.5

розглянемо розрахунки та принципи відображення операційних курсових різниць на підставі даних досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.5

Відображення операцій з обліку іноземної валюти та курсових різниць у ТОВ
«Світовий контейнерний сервіс» за грудень 2023 р.

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн. (дол. США, євро)
1	2	3	4	5
1	Перераховано грошові кошти на купівлю 3700\$, комерційний курс банку – 36,8550 грн/\$. Комісія банку складає 0,3% від вартості купівлі замовленої валюти. Сума купівлі валюти у гривнях = $3700\$ * 36,8550 + (3700\$ * 36,8550 * 0,003) = 136\,772,59$ грн	333	311	136 772,59
2	Зараховано валюту на розрахунковий рахунок підприємства, курс НБУ – 37,0245 грн/\$. Сума зарахованої валюти = $3700\$ * 37,0245 = 136\,990,65$ грн	312	333	3700\$/ 136 990,65
3	Нараховано комісію банку, комерційний курс на дату зарахування коштів - 36,8550 грн/\$. Сума комісії банку = $(3700\$ * 36,8550) * 0,003 = 409,09$ грн	92	685	409,09
4	Перераховано комісію банку	685	333	409,09
5	Відображено різницю між комерційним курсом та курсом НБУ Курсові різниці = $(37,0245 - 36,8550) * 3700\$ = 627,15$	333	711	627,15
6	На дату балансу (31.12.2023) відображено курсові різниці на валютному рахунку. Залишок валюти на рахунку - 3700\$. Курс НБУ на 31.12.2023 – 37,9824 грн/\$ Курсові різниці = $(37,9824 - 37,0245) * 3700\$ = 3\,544,23$ грн	312	714	3 544,23

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

На облік зовнішньоекономічної діяльності підприємства негативно впливає те, що за останнє десятиліття в Україні курс іноземних валют є досить мінливим – у 2013 році офіційний курс НБУ в середньому складав 7,9930 грн за 1 дол. США, а в 2023 році 36,5700 грн за 1 дол. США [25]. Різкі коливання курсу не вигідні при імпорتنих операціях, тому що за однакової валютної суми, підприємство сплачувало значно більшу суму в гривневому еквіваленті і в наслідок через від’ємні курсові різниці втрачалося дуже багато коштів. Особливо це було відчутно в 2014-2015 роки, коли курс у 2013 р. в середньому складав 7,9930 грн за долар, а в 2015 р.

– 21,8447 грн за долар, тобто зростання відбулося майже в три рази. Але при експортних операціях ситуація протилежна – підприємству з одного боку вигідно, щоб курс збільшувався, адже при перерахунку іноземної валюти на національну, гривнева виручка була більше в тому ж 2015 році порівняно з 2013 роком. Проте, не треба забувати про те, що у разі знецінення гривні, відбуваються й інші економічні процеси, а саме збільшення рівня інфляції, процентної ставки НБУ, зменшується рівень платоспроможності підприємств тощо. Тому дана перевага є досить відносною, враховуючи те, що досліджуване підприємство більше імпортує, ніж експортує.

Щодо методів розрахунків з контрагентами, ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» переважно здійснює їх у грошовій формі. Для власних клієнтів, які бажають придбати контейнери чи генератори, досліджуване підприємство уклало договір партнерства з АТ КБ «ПриватБанк» стосовно кредитування за зниженою процентною ставкою, щоб отримати кредит (на придбання будь-якої продукції підприємства) від ПриватБанку у рамках програми «Куб», що діє за програмою уряду «Доступні кредити 5-7-9%» [12]. Покупці можуть отримати від 50 тис. до 1 млн гривень терміном на 12 місяців, для агро-підприємств від 50 тис. до 2 млн грн., за ставками – перші 6 місяців під 1,45%, наступні 6 місяців під 1,25% [26]. Також ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» співпрацює з АТ КБ «ПриватБанк» щодо лізингу транспортних засобів. Згідно з договором, термін лізингу складає до 5 років та надається без повної передоплати чи застави, відсоткові ставки в залежності від розміру авансу та терміну оренди зображено на рис. 2.3

Ставка (в гривні)			
Аванс;	12 міс	24 міс	36 міс
20%	9%	14%	15%
30%	8%	13%	15%
40%	6%	12%	14%
50%	3%	11%	13%

Рис. 2.3. Відсоткові ставки лізингового кредитування для клієнтів ТОВ «Світовий контейнерний сервіс».

Джерело: складено автором на підставі даних [26]

Далі проаналізуємо інформацію щодо найбільших дебіторів та кредиторів підприємства за розміром суми замовлень за 2023 рік (рис. 2.4 і рис.2.5 відповідно)

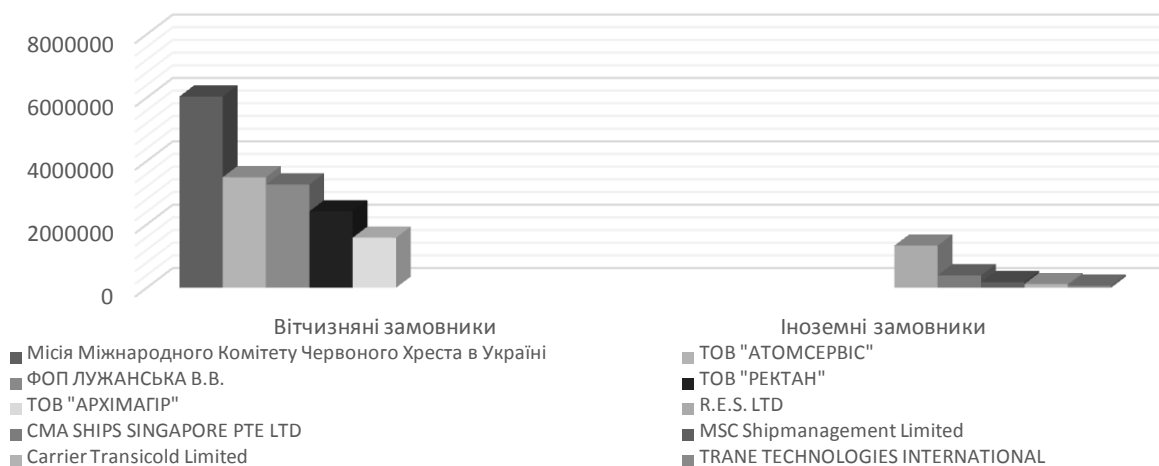

Рис. 2.4. Аналіз структури найбільших покупців та замовників ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 2023 рік, тис. грн.

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

З даної діаграми бачимо, що за вартісним показником реалізація більша з українськими контрагентами, так як дебіторська заборгованість за організацією «Місія Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні» складає 6 033,9 тис. грн, а за компанією R.E.S. LTD, яка посідає перше місце, у гривневому еквіваленті складає 1 328,6 тис. грн. Найбільше значення у даних заборгованостях складають послуги з надання оренди рефрижераторних контейнерів та їх обслуговування.

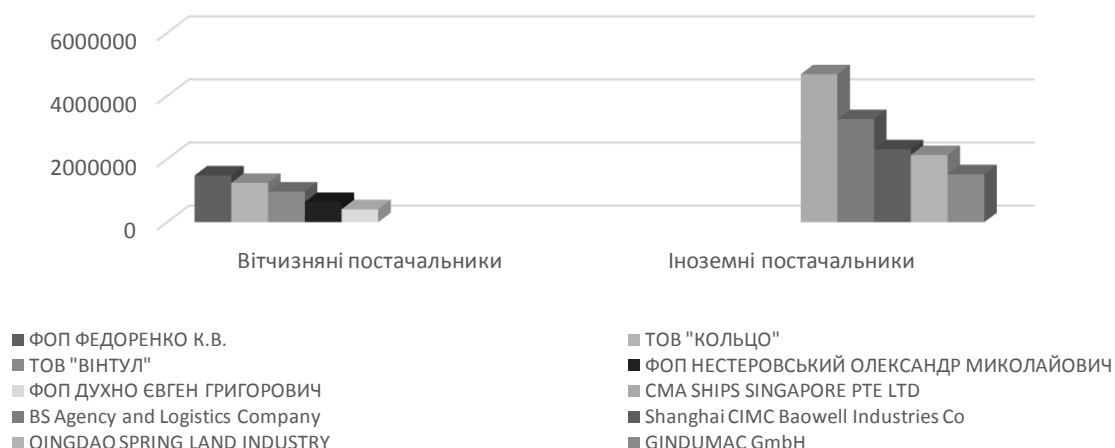

Рис. 2.5. Аналіз структури найбільших постачальників ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у 2023 р., тис. грн.

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Порівняно з дебіторською заборгованістю, де переважали вітчизняні підприємства, з кредиторською заборгованістю ситуація протилежна. Найбільше замовлень станом на 31.12.2023 р. досліджуване підприємство здійснило в іноземного контрагента CMA SHIPS SINGAPORE PTE LTD на суму 4 691,4 тис. грн, а в українського кредитора найбільший розмір замовлення складає 1 481,8 тис. грн.

Варто зазначити, що укладанням договорів та консультуванням щодо виникнення форс-мажорних обставин займається юрист, який співпрацює з досліджуваним підприємством.

Далі розглянемо первинні документи, які застосовуються в документообігу ТОВ «Світовий контейнерний сервіс», що є підставою для здійснення бухгалтерських операцій у сфері купівлі та реалізації. Почнемо з основного платіжного документу, а саме рахунку на оплату товарів чи послуг (Додаток К). Даний документ демонструє, що досліджуване підприємство виступає в ролі постачальника послуг з оренди рефрижераторного контейнера, обов'язково мають вказуватися його дійсні реквізити та назва договору, на підставі якого здійснюються взаємовідносини між контрагентами. Даний документ може складатися за допомогою автоматизованої бухгалтерської програми, для цього необхідно створити рахунок на оплату покупцю, заповнити найменування товарів, послуг, вказати їх

кількість, ціну (з ПДВ або без), встановити дату документу, обрати потрібного контрагента і зберегти даний рахунок. Потім його можна роздрукувати, поставити підпис та печатку підприємства і відправити замовнику.

Так як дане підприємство займається зовнішньоекономічною діяльністю, то в його документообігу також застосовують рахунки-invoice (Додаток Л), зміст яких має заповнюватися на іноземній мові, зазвичай, англійській. Аналогічно українському документу, заповнюються реквізити сторін, прописується найменування послуги чи товару, проте ціна на будь-який з перерахованих об'єктів надається в іноземній валюті та без суми ПДВ, чим і відрізняється від вітчизняного зразка. У наведеному в Додатку Л інвойсі, ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» виставляє рахунок іноземній компанії на послугу з перевезення повернутих деталей.

Документом, який підтверджує переміщення грошових коштів на поточному рахунку є платіжна інструкція (Додаток М). Наведена в ній інформація підтверджує надходження чи списання грошових коштів, вказує, хто є платником та отримувачем грошей, обов'язково заповнюється поле призначення платежу, яке заповнюється на підставі рахунку на оплату. Також прописується, коли було проведено дану операцію банком.

Документом, що підтверджує виконання робіт, послуг чи постачання товарів є акт здачі-приймання робіт (надання послуг) та видаткова накладна відповідно. У Додатку Н наведено акт здачі-приймання робіт (надання послуг), у якому виконавцем виступає досліджуване підприємство. Як і в будь-якому документі, обов'язковим є заповнення даних двох сторін та прописується найменування послуг, які було надано замовнику, наприклад, оренда рефрижераторних контейнерів. Також заповнюється одиниці вимірювання та ціни за одну одиницю послуги. На даному документі бачимо, замість звичних печаток та підпису від руки, електронний підпис контрагентів та печатку з написом «Документ прийнято контрагентом», що свідчить про обмін документів за допомогою програми М.Е.Дос.

Також під час дослідження документів підприємства стосовно купівлі та продажу товарів, було розглянуто видаткові накладні, які підтверджують момент реалізації сухого контейнеру та придбання дизельного палива (Додаток П та

Додаток Р відповідно). Дані накладні заповнюються з аналогічними вимогами, як і вищезгадані документи, їхня наявність також дуже важлива, адже при здійсненні на підприємстві податкової перевірки, у першу чергу перевіряють наявність всіх підтвердних документів.

З урахуванням того, що ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» імпортує рефрижераторні контейнери, то в його документообігу присутні вантажно-митні декларації, які заповнюються відповідно до вимог Митного кодексу України [22]. У наведеній декларації заповнено форми МД-2, МД-3, МД-6, у яких прописується:

- характеристика та технічний стан вантажу;
- країна відправлення (Литва);
- дані про наявні сертифікати та дозволи;
- вартість об'єкту перевезення (3 325 дол. США);
- суми нарахованих платежів (мито та імпордне ПДВ);
- пояснення до граф, де розкрито більш детальну інформацію та ін.

Підсумовуючим документом щодо обліку заборгованостей покупців та постачальників є акт звірки взаєморозрахунків, який можна формувати за будь-який період, коли відбувалися операції між контрагентами. У Додатку С відображено даний акт для підтвердження сум операцій з контрагентом ТОВ «КТЛ Україна». Зручність даного документу полягає в тому, що можна швидко перевірити правильність внесення первинних документів до бухгалтерської програми та, в разі не співставлення інформації, виправити наявні помилки.

Далі розглянемо типові бухгалтерські проведення, які характерні для діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» (табл. 2.6)

Таблиця 2.6

Журнал господарських операцій ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 4 квартал 2023 року

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	2	3	4	5
1	Реалізація товарів за умови передоплати			
	Виставлено рахунок та отримано грошові кошти від ТОВ «КТЛ Україна» за реалізацію сухого контейнера контрактною вартістю 142 800,00 грн, у т.ч. ПДВ	311	361	142 800,00
	Нараховано податкове зобов'язання до реєстрації податкової накладної	6431	6432	23 813,33

	За правилом першої події зареєстровано податкову накладну	6432	6412	23 813,33
	Відвантажено товар покупцеві, передано всі права та ризики	361	702	142 800,00
	Списано суму податкових зобов'язань з ПДВ	702	6431	23 813,33
	Списано собівартість даного контейнеру	902	281	89 150,00
2	Придбання товару (імпорт)			
	Сплачено суму мита згідно розрахунку в митній декларації. Митна вартість – 93 955,19 грн, мито – 2%	377	311	1 879,10
	Сплачено суму імпортного ПДВ за ставкою 20%	377	311	19 166,86
	Сплачено за послуги митного брокера, сума – 12 000 грн, без ПДВ	377	311	12 000,00
	Отримано рефрижераторний контейнер, контрактною вартістю 3 325,00\$ (93 955,19 грн) для здійснення подальшого його ремонту. Курс НБУ на дату оформлення митної декларації – 28,2572 грн/\$	1521	632	3 325\$
				93 955,19
	Списано суму ввізного ПДВ	6412	377	19 166,86
	Включено суму мита на первісну вартість товару	281	377	1 879,10
	Включено вартість послуг брокера до первісної вартості товару	281	685	12 000,00
	Здійснено взаємозалік заборгованостей за послуги брокера	685	377	12 000,00
	Перераховано 3 325,00\$ (94 343,88 грн) постачальнику. Курс НБУ – 28,3741	632	312	3 325\$
				94 343,88
	Відображено курсові різниці за кредиторською заборгованістю з постачальником	632	714	388,69
Введено в експлуатацію об'єкт основних засобів		104	1521	93 955,16

Продовження Табл. 2.6

3	Оренда рефрижераторного контейнера			
	Отримано передоплату за орендні платежі (за місяць) від ТОВ «ТЕРРА РІЧ» у сумі 15 813,00 грн, у т. ч. ПДВ	311	361	15 813,00
	Нараховано податкове зобов'язання до реєстрації податкової накладної	6431	6432	2 635,50
	За правилом першої події зареєстровано податкову накладну	6432	6412	2 635,50
	Перед передачею об'єкту оренди, було здійснено його технічний огляд на дотримання умов експлуатації	903	201, 209	1 345,70
	Відображено суму доходу від операції оренди контейнеру	361	703	15 813,00
	Списано раніше відображену суму податкових зобов'язань з ПДВ	703	6431	2 635,50
	Відображено амортизацію контейнера, сума 1 550,00 грн	903	131	1 550,00

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Отже, підсумовуючи наведену інформацію щодо обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей покупців та постачальників, варто зазначити, що на досліджуваному підприємстві здійснення бухгалтерського обліку відбувається згідно чинних норм та законів, документообіг відповідає встановленим стандартам.

2.3. Оподаткування, звітність та шляхи удосконалення обліку ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»

ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» є платником податку на додану вартість, тому воно має обов'язково подавати звітність стосовно даного податку. Відповідно до п. 203.1 ст. 203 ПКУ, податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця [28]. Дану декларацію заповнюють відповідно до сум податкового зобов'язання та кредиту, які мають підтвердження в зареєстрованих податкових накладних у електронному кабінеті платника податків. Приклад наведеної податкової декларації зображено в Додатку Т.

Підприємство веде Реєстр виданих та отриманих податкових накладних – у ньому надається перелік кожної виданої та отриманої податкової накладної, дата її складання, порядковий номер, найменування покупця чи постачальника, загальна сума, включаючи ПДВ і графи зі ставками ПДВ (рис. 2.6 та рис. 2.7)

Розділ I. Видані податкові накладні

№ зп	Податкова накладна, розрахунок згорнування лімітних та карткових показників до податкової накладної, митна декларація, документ бухгалтерського обліку						Постачання товарів/послуг та послуг, надані нерезидентом на митній території України, які								Визначення товарів	Постачання послуг за межами митної території України (базис розрахунку)
	дата надання	порядковий номер (ч. 1 роз'яснення) номер - для митної декларації)	вид документа	наименовані в ч. 1 п. 1 ст. 15 - для фізичної податкової (підприємств)	індивідуальний податковий номер	загальна сума поставлення, вилучена податки на додану вартість	підлягає оподаткуванню за ставкою									
							основною		7 %		0 %		збільшено чи від оподаткування (сума поставлення)	не є об'єктом оподаткування (сума поставлення)		
							без оподаткування	сума податку на додану вартість	без оподаткування	сума податку на додану вартість	без оподаткування	сума податку на додану вартість				
							1	2	3	4	5	6				
1	31.05.2023	23	ПВН -	-	ТОВ «СМА СТ Дев Елпмек Евекс» Україна	34598415531	107186,52	80322,10	17864,42	-	-	-	-	-	-	-
2	16.05.2023	38	ПВН -	-	ПОВІННЯ ТОВ «ІНДЕНАЛІА» ІНДЕНАЛІА ТОВ «БЕ-БРОД»	413756610130	480,00	400,00	80,00	-	-	-	-	-	-	-
3	15.05.2023	18	ПВН -	-	ТОВ «АІМА ДІАГНОСТИКА»	415339115531	1128,00	940,00	188,00	-	-	-	-	-	-	-
4	19.05.2023	42	ПВН -	-	ПОВІННЯ ТОВ «ІНДЕНАЛІА» ІНДЕНАЛІА ТОВ «БЕ-БРОД»	351986326507	1880,00	1550,00	330,00	-	-	-	-	-	-	-
5	02.05.2023	7	ПВН -	-	ПОВІННЯ ТОВ «ІНДЕНАЛІА» ІНДЕНАЛІА ТОВ «БЕ-БРОД»	406670733047	15813,00	13177,50	2635,50	-	-	-	-	-	-	-

Рис. 2.6. Фрагмент з Реєстру виданих та отриманих податкових накладних за травень 2023 р.

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Розділ II. Отримані податкові накладні

[illegible]

Рис.2.7. Фрагмент з Реєстру виданих та отриманих податкових накладних за травень 2023 р.

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Проаналізувавши податкові документи ТОВ «Світовий контейнерний сервіс», було виявлено, що досить часто після складання податкових накладних, автоматизована система «Єдине вікно подання електронних документів» блокує їхню реєстрацію. Тому головний бухгалтер підприємства займається збором пакету документів, які необхідно додати до системи, аби відбулося розблокування накладної. Згідно з наказом Міністерства фінансів України №520, у разі блокування податкової накладної, суб'єкти господарювання мають право подати:

- 1) Пояснення щодо підтвердження інформації, зазначеної в податковій накладній;
- 2) вітчизняні та іноземні договори з додатками до них;
- 3) договори, довіреності, акти управлінського персоналу платника податку щодо оформлення повноваження осіб, що отримують продукцію в інтересах платника податку для здійснення операцій;
- 4) первинні документи стосовно постачання чи придбання товарів, послуг, зберігання і транспортування, навантаження, розвантаження продукції, складські документи, інвентаризаційні описи і т. д.;
- 5) розрахункові документи та/чи банківські виписки з особових рахунків;
- 6) документи, що передбачені для підтвердження якості продукції тощо [33].

У Додатку У наведено приклад Пояснення, яке підприємство відправило в ЄРПН для розгляду відповідною комісією регіонального рівня Одеської області. Відповідно до квитанції про зупинення реєстрації податкової накладної, реєстрація була зупинена через невідповідність обсягу залишків товарів на складі з їхнім постачанням. У цьому документі також було перераховано загальну інформацію із Статуту підприємства, додано фрагмент із договору оренди №Ю17/06/21-ак між ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» та ТОВ «ТЕРРА РІЧ» про об'єкт оренди та обов'язки обох сторін договору. Ще зазначено інформацію про виставлений рахунок на оплату

підприємством, умови реєстрації податкової накладної (правило першої події), платіжне доручення, наказ про затвердження штатного розпису, штатний розпис, митні декларації та інше. До даного Пояснення суб'єкт господарювання надав відповідні копії документів.

Щодо фінансової звітності можна сказати, що дані стосовно показників дебіторської та кредиторської заборгованостей наведені в формі №1 -м Баланс, а саме у рядках:

- 1125 «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги»;
- 1155 «Інша поточна дебіторська заборгованість»;
- 1615 «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги».

Для того, аби покращити ситуацію з обліком та управлінням дебіторською заборгованістю, підприємству рекомендовано створити в обліковій політиці розділ про дану заборгованість, в якому треба зазначити про необхідність створення резерву сумнівних боргів та метод його розрахунку, наприклад, ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» може застосовувати метод розрахунку коефіцієнту сумнівності дебіторської заборгованості, а саме визначати питому вагу безнадійних боргів у чистому доході від реалізації товарів, робіт. Для цього необхідно взяти дані за 2021-2023 роки стосовно чистого доходу підприємства та визнаної безнадійної дебіторської заборгованості (табл. 2.7)

Таблиця 2.7

Вихідна інформація для розрахунку резерву сумнівних боргів ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у 2023 р.

Рік	Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати, грн	Сума визнаної безнадійної дебіторської заборгованості, грн
1	2	3
2020	17 694 100,00	28 426,14
2021	16 625 300,00	20 071,38
2022	27 254 600,00	110 727,56
Усього	61 574 000,00	159 225,08

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Для того, аби розрахувати коефіцієнт сумнівності, необхідно скористатися формулою (2.1)

$$K_C = \sum B_{3H} / \sum ЧД \quad (2.1)$$

де K_C – це коефіцієнт сумнівності дебіторської заборгованості;

$\sum B_{3H}$ – це сума визнаної безнадійної дебіторської заборгованості;

$\sum ЧД$ – сума чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

Відповідно до формули 2.1, $K_C = 159\,225,08 / 61\,574\,000,00 = 0,0026$. Далі розрахуємо розмір резерву сумнівних боргів за 2023 рік, яке мало б створити підприємство на початку року, використаємо наступну формулу (2.2)

$$P_{CB} = ЧД \times K_C \quad (2.2)$$

де P_{CB} – сума резерву сумнівних боргів;

K_C – коефіцієнт сумнівності дебіторської заборгованості.

Тоді $P_{CB2023} = 27\,107\,100,00 \times 0,0026 = 70\,478,46$ грн.

Таким чином, на 2023 рік підприємство могло створити резерв у розмірі 70 478,46 грн для покриття списаної безнадійної дебіторської заборгованості у поточному році.

Також в обліковій політиці підприємство може затвердити інформацію про критерії визнання даної заборгованості, її оцінку, класифікацію, припинення визнання тощо. Ще важливо переглянути та згрупувати дебіторів за ризиками непогашення, щоб звернути увагу на тих боржників, які прострочують оплату. Ця інформація ще буде корисна для відділу збуту, аби на майбутнє, у разі перезаключення договорів з покупцями, у контрактах прописувати розрахунок по передоплаті або менеджери зі збуту мають розробити систему лояльності чи запропоновувати їй надалі умови часткової оплати через банки, щоб бути впевненими, що контрагент погасить власну заборгованість [17]. За можливості, підприємству необхідно шукати нові ринку збуту або здійснювати альтернативні послуги, які воно може надати виходячи з наявних

виробничих потужностей, наприклад, ремонт та обслуговування промислових систем охолодження чи генерації електроенергії на підприємствах в Одеському районі.

Щодо класифікації дебіторської заборгованості за вірогідністю погашення, варто зазначити, що суб'єкт господарювання (в особі головного бухгалтера) класифікує її умовно, тобто не створює певний документ з переліком детальної інформації щодо розмежування дебіторів, а подає директору інформацію лише про тих боржників, які не здійснили оплату протягом одного року. У випадку непогашення заборгованості терміном більше одного року, підприємство її класифікує як сумнівну, а безнадійною вважають заборгованість, термін непогашення якої складає більше двох років. Тому ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» можемо надати рекомендації здійснювати раз на рік інвентаризацію дебіторської заборгованості покупців та відповідно до проведення даних заходів, повністю проводити класифікацію дебіторів задля покращення роботи з оплати заборгованості.

Стосовно покращення обліку кредиторської заборгованості, слід зазначити, що підприємству необхідно:

- намагатися своєчасно відображати дані надходження в бухгалтерській програмі, що унеможливить затримки щодо відправки та отримання накладних та актів;
- у разі незрозумілих та неспівставних сум з оплати та купівлі матеріальних цінностей, просити акти звірок у контрагентів;
- здійснювати планування витрат запасів для того, щоб зменшити необхідність у додаткових замовленнях і, тим самим, зменшити розмір кредиторської заборгованості;
- налагоджувати контакти з постачальниками, здійснювати своєчасно оплату, аби в майбутньому отримувати більш сприятливі умови оплати та певні знижки при придбанні великого замовлення.

Щодо процесу документування, підприємству можна поради більше заохочувати контрагентів обмінюватися документами завдяки онлайн-сервісу «Вчасно», в якому є право підпису або відхилення документу, якщо в ньому зазначена невірна інформація. Або використовувати програму М.Е.Дос, яка

інтегрується до автоматизованих бухгалтерських програм і в дуже легкий спосіб можна надсилати накладні, акти, рахунки тощо. Тобто підприємство має розвивати електронний документообіг, що пришвидшить процес передачі документів та зменшить кількість неправильно оформлених документів, адже за умови надсилання ділових паперів поштою, існує ризик того, що контрагент надішле невірний оформлений документ і через це доведеться просити повторну його відправку. Так як досліджуване підприємство має велику кількість паперових носіїв тих чи інших документів, йому необхідно чітко розмежовувати їх за видами та періодами, які в них прописуються тощо. Для підтвердження правильності внесення інформації щодо реалізації або придбання, ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» має завжди отримувати акт звірки розрахунків, що в подальшому унеможливить появу викривленої інформації щодо заборгованостей.

Узагальнюючи, додамо, що ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у цілому не порушує чинне законодавство щодо проведення бухгалтерського обліку, однак зовнішні чинники негативно вплинули на фінансові показники його діяльності.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «СВІТОВИЙ КОНТЕЙНЕРНИЙ СЕРВІС»

3.1. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованостей та фінансового стану у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»

Аналіз заборгованості дебіторів та кредиторів є дуже важливим завданням в управлінні грошовими потоками підприємства, адже несвоєчасне погашення замовниками власних зобов'язань призводить до уповільнення оборотності та унеможливорює вивільнення обігових коштів підприємства. У той же час, для компанії також важливо слідкувати за кредиторською заборгованістю, бо це впливає на показники платоспроможності та її кредитну історію.

Тому далі проаналізуємо економічну діяльність досліджуваного підприємства та окремо розглянемо ефективність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

Спершу, дослідимо складники звіту про фінансові результати, їх динаміку протягом 2021-2023 років (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Відхилення (+; -)			
				2021- 2023 р. р., тис. грн	2021- 2023 р. р., %	2022- 2023 р. р., тис. грн	2022- 2023 р. р., %
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	16 625,30	27 254,60	27 107,10	10 481,80	63,05	-147,50	-0,54
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8 847,70	12 290,00	18 161,70	9 314,00	105,27	5 871,70	47,78
Валовий прибуток (збиток)	7 777,60	14 964,60	8 945,40	1 167,80	15,01	-6 018,60	-40,22
Фінансовий результат від операційної діяльності	224,40	1 651,60	433,90	209,50	93,36	-1 217,70	-73,73

Продовж. Табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансовий результат до оподаткування	213,30	1578,00	433,90	220,60	103,42	-1 144,10	-72,50
Чистий фінансовий результат	174,91	1 293,96	355,80	180,89	103,42	-938,16	-72,50

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Протягом 2021 та 2023 років чистий дохід ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» зріс на 10 481,8 тис. грн або на 63% і складає 27 107,1 тис. грн. Проте, якщо порівнювати 2023 рік з 2022 роком, то виручка від реалізації зменшилася на 147,5 тис. грн або на 0,5%, що є не значним відхиленням. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) з кожним роком також зростала – у 2021 році була 8 847,7 тис. грн, а в 2023 р. вже 18 161,7 тис. грн, тобто даний вид витрат за три роки збільшився в 2 рази. Дана тенденція має негативний вплив на розмір валового прибутку, адже у 2022 році він складав 14 964,6 тис. грн, а в 2023 вже 8 945,4 тис. грн. Фінансовий результат від операційної діяльності у 2021 році дорівнював 224,4 тис. грн, у 2022 році – 1 651,6 тис. грн, що на 1 217,7 тис. грн більше, ніж у 2023 році. Аналогічна динаміка відбувалася з фінансовим результатом до оподаткування та чистим прибутком, адже у 2023 році перший показник склав 433,9 тис. грн і другий – 355,8 тис. грн, що майже в 3,5 рази менше, ніж у 2022 році відповідно. Тому можемо зробити висновок, що за останні три роки ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у 2021 році мав найгірші показники фінансового результату, потім відбулося значне покращення ситуації у 2022 році, проте в 2023 році компанії не вдалося втримати рівень показників попереднього року і знову погіршилися результати діяльності.

Одними з головних показників, які демонструють ефективність діяльності будь-якого підприємства є рентабельність реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), чиста рентабельність продажу, рентабельність основних засобів. Дані розрахунки активно використовуються в міжнародній практиці вже протягом багатьох десятиліть, тому що завдяки ним можна порівнювати діяльність різних за видом економічної діяльності суб'єктів господарювання, здійснити правдиву та

більш точну оцінку їх роботи. Дані розрахунки рентабельності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» наведемо в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз показників рентабельності у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 2021 - 2023 роки

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+; -)	
				2021-2023 р. р.	2022-2023 р. р.
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн	16 625,3	27 254,60	27 107,10	10 481,80	-147,50
Повна собівартість реалізованих товарів, тис. грн	15 636,82	24 095,11	25 540,31	9 903,49	1 445,20
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	5 375,30	14 922,20	24 912,50	19 537,20	9 990,30
Власний капітал, тис. грн	16 439,60	17 733,60	18 089,40	1 649,80	355,80
Прибуток (збиток) від основної операційної діяльності, тис. грн	988,48	3 159,49	1 566,79	578,31	-1 592,70
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	174,90	1 293,96	355,80	180,89	-938,16
Рентабельність реалізованих товарів, робіт, послуг, %	6,32	13,11	6,13	-0,19	-6,98
Чиста рентабельність продажу, %	1,05	4,75	1,31	0,26	-3,44
Рентабельність основних засобів, %	3,25	8,67	1,43	-1,82	-7,24
Рентабельність власного капіталу, %	1,06	7,30	1,97	0,91	-5,33

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

У 2021 році на кожну гривню витрат, які були понесені на виробництво продукції, придбання товарів і їх реалізацію, надання робіт чи послуг було отримано в середньому 6,3 коп. прибутку, у 2022 році – 13,1 коп., а в 2023 році 6,1 коп. Тобто, рентабельність реалізації в 2023 році склала 6,13%, що на 0,19 в. п. менше, ніж у 2021 році, але в порівнянні з 2022 роком даний показник зменшився ще більше – майже на 7 відсоткових пунктів. За 2021 рік на одну гривню чистого доходу від реалізації в середньому було отримано 1,1 коп. чистого прибутку, аналогічно за 2022 рік та за 2023 рік – 4,8 коп. і 1,3 коп. відповідно. У 2023 році порівняно з 2021 роком даний показник збільшився на 0,26 в. п., а в порівнянні з 2022 роком – зменшився на 3,44 в. п. Стосовно рентабельності основних засобів можна зазначити,

що на 1 гривню залучених у виробничий процес основних засобів у 2023 році було отримано в середньому 1,4 коп. чистого прибутку, що на 1,8 коп. та 7,2 коп. менше, ніж у 2021 та 2022 роках відповідно. Рентабельність власного капіталу найвищою була в 2022 році і складала 7,30%, що на 5,3 в. п. більше, ніж у 2023 році. Отже, з позитивного слід зазначити, що за останні 3 роки діяльність досліджуваного підприємства була прибутковою, у 2022 року показники рентабельності набули найбільшого значення за досліджуваний період, а з негативного – у 2022 році порівняно з 2021 роком відбулося покращення роботи компанії, але у 2023 році становище стало майже таким, яке було й у 2021 році.

У наступному аналізі фінансового стану приділимо увагу оцінці рівню платоспроможності досліджуваного підприємства як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Для цього необхідно здійснити коефіцієнтний аналіз та безпосередньо оцінку ліквідності балансу (табл. 3.3)

Таблиця 3.3

Аналіз показників платоспроможності у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 2021-2023 р.р.

Показники	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	Відхилення (+; -)	
				2021-2023 р.р.	2022-2023 р.р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (рек. знач. $\geq 0,2$)	0,09	0,06	0,05	-0,04	-0,01
Коефіцієнт швидкої ліквідності (рек. знач. $\geq 0,8$)	0,35	0,38	0,45	0,10	0,07
Коефіцієнт загальної ліквідності (рек. знач. $\geq 2,0$)	1,13	0,50	0,94	-0,19	0,44

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

На кінець 2021 року ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» було здатне сплатити покрити власні поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів у розмірі 9%, аналогічно на кінець 2022 та 2023 років – 6% та 5% відповідно. За умови, що даний коефіцієнт має рекомендоване значення 20% і більше, то підприємство на кінець останніх трьох років не було платоспроможним у короткостроковому проміжку часу. На середньострокову перспективу суб'єкт

господарювання також не є платоспроможним, так як у 2021, 2022 та 2023 роках мав змогу сплатити лише 35%, 38% та 45% відповідно поточних зобов'язань наявними власними грошовими коштами та дебіторською заборгованістю, тому що за рекомендованим значенням вони повинні покривати хоча б 80%. Але ситуація за даним показником з кожним роком покращується. Стосовно довгострокової перспективи також не можна вважати підприємство платоспроможним, адже його оборотні активи перевищують суму поточних зобов'язань у 2021, 2022, 2023 роках у 1,1 рази, 0,5 разів та 0,9 рази відповідно, за умови, що за рекомендованим значенням воно має перевищувати в 2 рази. У 2021 році коефіцієнт загальної ліквідності мав найбільше значення за досліджуваний період, у 2022 році він зменшився в 2 рази, а в 2023 році знову з'явилася позитивна динаміка. Підсумовуючи дані розрахунки зазначимо, що ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за останні 3 роки не є платоспроможним на будь-який проміжок часу, що є негативною тенденцією.

Далі розглянемо аналіз типу фінансової стійкості, що має продемонструвати здатність досліджуваного підприємства здійснювати формування запасів за рахунок власних коштів. Усього існує 4 типи фінансової стійкості суб'єкта господарювання – це абсолютна фінансова стійкість (1.1.1), нормальна фінансова стійкість (0.1.1), нестійкий фінансовий стан (0.0.1) та кризовий фінансовий стан (0.0.0) [6]. Дані розрахунків наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Аналіз типу фінансової стійкості підприємства у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за 2021-2023 р.р.

Показники	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року
1	2	3	4
1.Власний капітал, тис. грн	16 439,6	17 733,6	18 089,4
2.Необоротні активи, тис. грн	14 090,6	28 872,4	25 008,7
3.Власні оборотні кошти, тис. грн	2 349,0	-11 138,8	-6 919,3
4.Довгострокові зобов'язання, тис. грн	-	-	5 957,5
5.Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів, тис. грн	2 349,0	-11 138,8	-961,8
6.Короткострокові кредити та позики, тис. грн	500,0	3 554,5	68,7
7.Загальний розмір основних джерел покриття запасів, тис. грн	2 849,0	-7 584,3	-893,1
8.Запаси, тис. грн	12 490,8	1 982,3	6 956,1

Продовж. Табл. 3.4

1	2	3	4
9.Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів для покриття запасів, тис. грн	-10 141,8	-13 121,1	-13 875,4
10.Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових зобов'язань для покриття запасів, тис. грн	-10 141,8	-13 121,1	-7 917,9
11.Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел для покриття запасів, тис. грн	-9 641,8	-9 566,6	-7 849,2
12.Тип фінансової стійкості підприємства	0.0.0	0.0.0	0.0.0
13.Запас фінансової стійкості у днях (пок11 : чиста виручка від реалізації продукції) x 360	-208,78	-126,36	-104,24
14.Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн запасів (11 : 8), грн	-0,77	-4,83	-1,13

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

На кінець 2021, 2022 та 2023 років ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» перебував у кризовому фінансовому стані, адже підприємство не має в достатній кількості основних джерел для фінансування запасів. Проте, ситуація з фінансовою стійкістю підприємства за три роки покращується, хоча й має від'ємне значення. У 2021 році для покриття однієї гривні запасів не вистачало 77 копійок основних джерел коштів, у 2022 році – 4 грн 83 коп., у 2023 – 1 грн 13 коп. Тому бачимо, що показник був найгіршим у 2022 році, у 2023 році результат знову покращився.

Тепер розглянемо склад та структуру дебіторської заборгованості у 2021-2023 роках, дані розрахунки наведемо у таблиці 3.5

Таблиця 3.5

Аналіз динаміки складу та структури дебіторської заборгованості у ТОВ
«Світовий контейнерний сервіс» за 2021-2023 роки

Вид дебіторської заборгованості	Залишок заборгованості станом на:			Питома вага, %			Зміна показників			
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021-2023 р.р., тис. грн	2021-2023 р.р., в. п.	2022-2023 р.р., тис. грн	2022-2023 р.р., в. п.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1 242,1	1619,2	1547,4	6,14	14,62	8,98	305,3	2,84	-71,8	-5,64
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	23,2	775,5	0,1	0,11	7,00	0,00	-23,1	-0,11	-775,4	-7,00

Продовж. Табл. 3.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Інша поточна дебіторська заборгованість	3 376,8	4777,0	6627,7	16,69	43,13	38,45	3 250,9	21,76	1 850,7	-4,68
Оборотні активи	20 235,9	11076,8	17239,1	х	х	х	-2 996,8	х	6 162,3	х

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Структуру різновидів дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів у 2022 та 2023 роках відобразимо на рисунку 3.1

Рис. 3.1. Структура дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів у 2022-2023 р. р., %.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналізуючи дані підприємства, слід зазначити, що дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги у 2023 році порівняно з 2021 роком зросла на 305,0 тис. грн, а порівняно з 2022 роком, навпаки, зменшилася на 71,8 тис. грн. За останні три роки дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом найбільшого значення набула в 2022 році – 775,5 тис. грн, що на 775,4 тис. грн більше, ніж у 2023 році. Інша поточна дебіторська заборгованість з кожним роком

зростає – у 2023 році склала 6 627,7 тис. грн, що на 1 850,7 тис. грн і 3 250,9 тис. грн більше, ніж у 2022 та 2021 роках відповідно. Така динаміка зростання заборгованості є негативною.

Згідно з проведеними розрахунками, найбільшу частку в складі оборотних активів підприємства становить інша поточна дебіторська заборгованість, яка у 2023 році складає 38,5%, що на 4,7 в. п. менше порівняно з 2022 роком, але на 21,8 в. п. більше, ніж у 2021 році. Тоді як розмір даної заборгованості навпаки збільшувався протягом трьох років на 3 250,9 тис. грн. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги в 2023 році становить близько 9% від загальної суми оборотних активів, що на 5,6 в. п. менше, ніж у 2022 році, але більше на 2,8 в. п. порівняно з 2021 роком. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом залишилася стабільною протягом 2021-2023 років, демонструючи умовно негативну динаміку. Отже, вже зараз можна помітити, що підприємство недостатньо ефективно управляє дебіторською заборгованістю.

У ході даного дослідження, також важливо провести аналіз складу та структури кредиторської заборгованості протягом останніх трьох років (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз динаміки складу та структури кредиторської заборгованості у ТОВ
«Світовий контейнерний сервіс» за 2021-2023 роки

Вид кредиторської заборгованості	Залишок заборгованості станом на:			Питома вага, %			Зміна досліджуваного показника			
	2021 р., тис. грн	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021-2023 р.р., тис. грн	2021-2023 р.р., в.п.	2022-2023 р.р., тис. грн	2022-2023 р.р., в.п.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Поточна кредиторська заборгованість за:										
-товари, роботи, послуги	3 541,2	7 891,0	7 942,4	19,80	35,52	43,34	4 401,2	23,54	51,4	7,82
-розрахунками з бюджетом	34,2	284,8	381,3	0,19	1,28	2,08	347,1	1,89	96,5	0,80
-розрахунками зі страхування	13,2	15,7	27,1	0,073	0,071	0,15	13,9	0,077	11,4	0,079

Продовж. Табл. 3.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
-розрахунками з оплати праці	89,1	-	53,3	0,50	-	0,29	-35,8	-0,21	53,3	0,29
Поточні зобов'язання	17886,9	22 215,6	18 324,6	х	х	х	437,7	х	-3891,0	х

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Протягом трьох років, поточна кредиторська заборгованість зростала, а саме у 2023 році порівняно з 2021 роком поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла на 4 401,2 тис. грн, порівняно з 2022 роком – на 51,4 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом у 2023 році склала 381,3 тис. грн, що на 347,1 тис. грн і 96,5 тис. грн більше, ніж у 2021 та 2022 роках відповідно. У 2023 році поточна кредиторська заборгованість зі страхування зросла на 11,4 тис. грн порівняно з 2022 роком та на 13,9 тис. грн порівняно з 2021 р. і склала 27,1 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість з оплати праці у 2023 році порівняно з 2021 зменшилася на 35,8 тис. грн, а порівняно з 2022 роком, навпаки, зросла на 53,3 тис. грн. Щодо питомої ваги кожної кредиторської заборгованості в загальній сумі поточних зобов'язань також можна відмітити її пропорційне зростання. У 2023 році частка поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги складає 43,3%, що на 23,5 в. п. більше, ніж у 2021 році. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом займає 2,1% від всієї суми поточних зобов'язань, що на 1,9 в. п. більше порівняно з 2021 роком. Поточна кредиторська заборгованість з розрахунків зі страхування в загальній структурі також збільшилася на 0,08 в. п. протягом трьох років і складає 0,15%. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці у 2023 році складає 0,3%, що на 0,2 в. п. менше, ніж у 2021 році. У цілому, сума поточних зобов'язань у 2023 році порівняно з 2021 роком зросла на 437,7 тис. грн, але порівняно з 2022 – зменшилася на 3 891 тис. грн. Для більш чіткого розуміння, відобразимо результати на рисунку 3.2.

Рис. 3.2. Структура кредиторської заборгованості в загальній сумі поточних зобов'язань у 2022-2023 р. р., %.

Джерело: складено на основі даних підприємства

Одним із основних розрахунків ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є коефіцієнти оборотності та тривалості обороту заборгованостей, їх частка у загальній сумі оборотних активів/поточних зобов'язань, коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей. У таблиці 3.7 наведено результати за вищезгаданими показниками та здійснено відповідний аналіз.

Таблиця 3.7

Аналіз показників дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства
ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення, %/в. п.	
				2021-2023 р. р.	2022-2023 р. р.
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг (тис. грн)	16 625,3	27 254,6	27 107,1	63,05	-0,54
Загальна сума дебіторської заборгованості підприємства (тис. грн)	4 642,1	7 171,7	8 175,2	76,11	13,99
Загальна сума кредиторської заборгованості підприємства (тис. грн)	3 710,3	8 191,5	8 404,1	126,51	2,60
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (об/рік)	3,58	3,80	3,32	-7,26	-12,63

Продовж. Табл. 3.7

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (об/рік)	4,48	3,33	3,23	-27,90	-3,00
Тривалість обороту дебіторської заборгованості (дні)	100,52	94,73	108,57	8,01	14,61
Тривалість обороту кредиторської заборгованості (дні)	80,34	108,20	111,61	38,92	3,15
Частка дебіторської заборгованості у загальній сумі оборотних активів (%)	22,94	64,75	47,42	106,71	-26,76
Частка кредиторської заборгованості у загальній сумі поточних зобов'язань (%)	20,74	36,87	45,86	121,12	24,38
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей	1,250	0,876	0,973	-22,16	11,07

Джерело: складено автором на підставі даних підприємства

Провівши аналіз за 2021-2023 роки, варто зазначити те, що загальна сума дебіторської заборгованості підвищується з кожним роком та в 2023 році порівняно з 2021 роком зросла майже в 2 рази і складає 8 175,2 тис. грн. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості найбільшого значення набув у 2022 році і складає 3,8 обороти на рік, таким чином вкладені кошти в розрахунки змогли обернутися 3,8 рази за рік у середньому за 94,7 дні. А найгірше значення дані показники мають у 2023 році – у середньому за 108,6 дні дебіторська заборгованість змогла вивільнитися в грошові кошти 3,3 рази. Частка дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів у 2023 році склала 47,7%, що в 2 рази більше, ніж у 2021 р., у той же час, на 26,8 в. п. менше, порівняно з 2022 роком. Тобто, спостерігається негативна динаміка щодо погашення дебіторської заборгованості на підприємстві.

У 2021 році загальна сума кредиторської заборгованості склала 3 710,3 тис. грн, що в 2,2 рази менше, ніж у 2023 році, адже даний показник дорівнює 8 404,1 тис. грн. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2023 році склав 3,2 оберти на рік, що на 3% і 27,9% менші, ніж у 2022 та 2021 роках. Тривалість обороту кредиторської заборгованості в 2023 році в середньому тривала 111,6 днів, що на 31,3 дні більше, порівняно з 2021 роком – це демонструє уповільнення термінів погашення власних зобов'язань. У загальній структурі поточних зобов'язань питома вага кредиторської заборгованості складає 45,9% у 2023 році, у

2022 – 36,9% і в 2021 році 20,7%. Таким чином, бачимо також негативну тенденцію щодо збільшення розміру та термінів погашення двох заборгованостей. Стосовно коефіцієнту співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей слід сказати, що лише в 2021 році грошові кошти, які мали надійти від дебіторів, мали змогу покрити поточні зобов'язання з кредиторської заборгованості, а в 2022-2023 р. р. – ні, але становище за 2023 рік трохи покращилося і даний показник наближається до одиниці.

3.2. Контроль за здійсненням операцій з реалізації та придбання у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»

Контроль є дуже важливою функцією в управлінні підприємством, яка дає можливість у майбутньому забезпечити його подальше функціонування. Завдяки контролю є змога відшукати слабкі позиції в діяльності суб'єкта господарювання і знайти шляхи вирішення існуючих проблем. Тому перед більшістю компаній постає питання стосовно проведення дієвого внутрішнього контролю, який надасть вірну та правдиву інформацію щодо господарської діяльності підприємства та зменшить витрати на постійний зовнішній аудит [20].

На думку І.В. Замули та М.М. Танасієвої, внутрішній контроль – це система безперервних дій, які полягають у контролі за функціонуванням об'єктів управління, що проводяться керівництвом компанії або уповноваженою ним посадовою особою, з метою формування деяких інформаційних засад прийняття управлінських рішень або їх зміни, для досягнення поставлених задач найбільш ефективним для підприємства методом [11, с.8]. Тому можна зробити висновок, що внутрішній контроль відіграє дуже важливу роль у діяльності підприємства та дає оцінку ефективності провадження діяльності кожної ланки господарського процесу. На вітчизняних підприємствах управлінський персонал не завжди надає внутрішньому контролю важливе значення або взагалі не здійснює його, тому основними недоліками здійснення внутрішнього контролю можна назвати такі:

1) наявність шахрайських операцій, здійснені працівниками підприємства, які пов'язані з його матеріальними ресурсами та, як наслідок, навмисне приховування цього бездіяльним проведенням внутрішнього контролю;

2) відсутність належної уваги керівництва до сутності та мети проведення внутрішнього контролю;

3) відсутність належної компетентності в працівника або органу, який проводить перевірку, щодо здійснення внутрішнього контролю або не належне володіння інформацією щодо особливості діяльності підприємства [23];

4) низька інформативність законодавчої бази щодо основних положень контролю на підприємствах;

5) повна довіра власника до прийняття рішень управлінським персоналом (особливо, коли власник і керівник/директор різні особи) і відмова від змістовного контролю, що в майбутньому досить часто призводить до негативним наслідків, зокрема, банкрутства підприємства та ін. [16].

Тому одними із головних об'єктів внутрішнього контролю на підприємстві є розрахунки з покупцями та постачальниками, адже дуже серйозна проблема в їх обліку полягає в несвоєчасному погашенні заборгованостей. Спочатку, розглянемо ключові моменти в контролі дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Для цього необхідно:

- проводити щомісячний моніторинг за наявністю платежів від дебіторів, якщо за умовами договору оплата не відстрочена і т.д.;
- перед підписанням договорів здійснювати аналіз платоспроможності покупця, дослідити його судову історію;
- перевірити ефективність маркетингової політики щодо систем знижок та часткової оплати за надані послуги і реалізовані товари;
- при наявності великих за розмірами непогашення боржників, нагадувати їм через смс-повідомлення або телефонні дзвінки про сплату рахунків;
- за можливості, здійснювати повний аналіз ринку збуту товарів та головних конкурентів для того, щоб дізнатися звичайні ціни за аналогічні товари чи послуги;
- перевіряти наявність підтвердних документів реалізації та давати запит дебіторам щодо надання акту звірки розрахунків за певний проміжок часу;

- за умови використання автоматизованих систем обліку, перевіряти правильність заведеної туди інформації з даними банківських виписок, актів наданих послуг тощо;
- якщо підприємство є платником ПДВ, тоді проводити перевірки електронного кабінету платника податків на наявність порушень щодо реєстрації податкових накладних (чи виконується правило першої події) і в разі блокування даних накладних, чи здійснюється своєчасне їх розблокування;
- здійснювати перевірки правильності укладених договорів, чи дотримуються їх умови та інше.

Більшість заходів контролю за дебіторською заборгованістю також відносяться і до кредиторської, але, слід зазначити, що в першу чергу необхідно перевіряти наявність видаткових накладних чи актів наданих послуг, тому що без їхньої наявності бухгалтер не має право відображати оприбуткування матеріальних цінностей чи отримання послуг. Також важливо проконтролювати правильність внесення даних до бухгалтерських програм, співставити дати та суми оплат постачальникам, аби з'ясувати, чи вони надіслали всі необхідні документи, що підтверджують момент купівлі. Важливо перевіряти, коли кредитори реєструють податкові накладні, адже якщо підприємство є платником ПДВ, воно має право на податковий кредит і щоб його не втратити, необхідно контролювати правильність дій контрагентів.

Ще дуже важливим складником внутрішнього контролю досліджуваних заборгованостей є перевірка оборотно-сальдових відомостей на кінець певного проміжку часу, адже проблеми, з якими стикаються бухгалтери, можуть статися через неуважність у заповненні або через збої у системі. Ще важливим є послідовність рознесення та проведення операцій, наприклад, оплата постачальнику була здійснена 10 квітня, надходження товарів – 3 квітня, але видаткову накладну було отримано в кінці місяця. Це впливає на поетапність занесення в бухгалтерську програму облікової інформації, тобто в програмі важливу роль займає, яку подію фізично внесли раніше і не важливо, якою датою вона записана. Зазвичай, дані помилки помічаються під час складання звітності чи реєстрації податкових накладних, однак за великого обсягу операцій, згодом це важко відшукати і витрачається багато часу.

На досліджуваному підприємстві керівництво та відділ бухгалтерії дотримується вищезазначених правил, проте створення ревізійної комісії, відповідно до статуту, передбачає здійснення перевірки директором підприємства. А на практиці, перевірку правильності здійснення обліку робить головний бухгалтер та раз на декілька років за бажанням директора, відбувається залучення зовнішніх аудиторів, які здійснюють загальну перевірку.

3.3. Шляхи покращення фінансового стану та системи контролю за заборгованостями покупців та постачальників у ТОВ «Світовий контейнерний сервіс»

Здійснивши аналіз економічних показників діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс», можна зазначити, що головний показник – чистий фінансовий результат після оподаткування за 2023 рік зменшився на 938,16 тис. грн. і складає 355,8 тис. грн. Щодо показників дебіторської заборгованості, то варто сказати, що розмір заборгованості за покупцями та замовниками в 2023 році зменшився на 71,8 тис. грн. і складає 1 547,4 тис. грн., питома вага даного виду дебіторської заборгованості складає майже 9% від загальної суми оборотних активів, що демонструє позитивну тенденцію в управлінні даною заборгованістю. Проте в обліку кредиторської заборгованості з постачальниками відбулися негативні зміни, адже її сума зросла на 51,4 тис. грн., а в структурній частині складає 43,3% від загальної кількості зобов'язань. З розрахунків також дізналися, що за останні три роки, лише в 2021 році в підприємства надходження грошових коштів від покупців та замовників перевищують розмір власної заборгованості перед постачальниками. Тому підприємству необхідно залучати додаткові кошти задля розрахунку за даною сумою боргів. Дані негативні зміни погано впливають на показники ліквідності, фінансової стійкості підприємства. Звичайно, при аналізі діяльності необхідно враховувати політичне та економічне становище в країні та не забувати, що ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» займається орендою, ремонтом, реалізацією рефрижераторних контейнерів, які безпосередньо замовляють та отримують компанії, пов'язані з вантажними перевезеннями. А вплив російської

агресії дуже сильно відобразився на експортних та імпорتنих операціях через блокування головних транспортних коридорів України [17].

Так як на досліджуваному підприємстві у повній мірі не здійснюється внутрішній контроль за дебіторською та кредиторською заборгованостями, для його покращення необхідно:

- встановити чіткі норми та правила щодо здійснення внутрішнього контролю, визначити окремих фахівців підприємства, що будуть робити дану ревізію;
- здійснювати перевірку ведення обліку запасів, контейнерів, генераторів для підтвердження фактично наявної кількості об'єктів на підприємстві;
- перевіряти якість наданих послуг та слідкувати за дотриманням умов договорів та контрактів, щоб у майбутньому покращувати власний імідж;
- контролювати взаємодію та обмін інформацією між підрозділами підприємства щодо розрахунків з дебіторами та кредиторами;
- заохочувати працівників, які мають займатися внутрішнім контролем, до саморозвитку та підвищення компетентності у даній сфері, наприклад, підприємство може надати доступ до курсів веб-порталу Aktiv Financial Academy, а саме «АСРМ: Внутрішній контроль», Академії PwC, що пропонує семінар «Внутрішній контроль і можливі шляхи оптимізації» тощо;
- повну підтримку та наполегливість від директора підприємства щодо обов'язковості здійснення внутрішнього контролю, тобто керівник має цікавитися результатами перевірок та безпосередньо вживати певних заходів, які потребуватимуть для усунення помилок, які виникають під час господарської діяльності, зокрема, взаємовідносин з постачальниками та покупцями;
- розробити робочі документи в якості управлінської звітності стосовно стану дебіторської та кредиторської заборгованостей тощо [38].

Головною умовою для проведення внутрішнього аудиту є створення комісії, для якої рекомендуємо назначити головою комісії директора (відповідно до Статуту), членами комісії можуть бути фінансовий директор, керівник відділу продаж, начальник контейнерного майданчика, який зможе консультувати економістів щодо особливостей здійснення виробничої діяльності підприємства. Секретарем комісії

можна призначити офіс менеджера, який буде здійснювати робочі документи та складати протокол перевірки.

Далі розглянемо деякі робочі документи, які можуть стати у нагоді під час здійснення внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві. Найважливішим етапом контролю за заборгованостями підприємства з дебіторами та кредиторами є перевірка документації, що підтверджує виникнення заборгованості, тому пропонуємо використовувати документ, який наведено у Додатку Ф. Такий документ дозволить контролеру зафіксувати наявність підтвердної документації на підприємстві, правильність їх заповнення, підставу виникнення заборгованості та момент реєстрації податкової накладної, окрім операцій з кредиторами, що не є платниками ПДВ.

Далі необхідно здійснити звірку даних між контрагентами, для узагальнення даної інформації пропонуємо використовувати таблицю для перевірки наявності підтвердних документів виникнення заборгованостей ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» (Додаток Х). Дана форма документу дає змогу чітко продемонструвати поточний стан кредиторської заборгованості з постачальниками, яку можна складати за будь-який період – тиждень, місяць, квартал чи рік. Для цього потрібно мати акти звіряння від контрагентів та власне підприємства, за необхідності, можна використовувати оборотно-сальдову відомість за субрахунками 631, 632, 685. Аналогічний документ можна складати і для аналізу поточного стану дебіторської заборгованості з покупцями.

Також важливим у перевірці дебіторської заборгованості є аналіз прострочення оплати від покупців та замовників, узагальнити таку інформацію пропонуємо у документі, приклад якого наведено в Додатку Ц. Внутрішній контролер завдяки цьому документу має змогу перевірити за якими саме заборгованостями серед дебіторів виникає більше всього труднощів з оплатою, а саме за надання ремонтних послуг, оренди контейнерів чи генераторів, реалізації запчастин до зазначеного обладнання тощо. Завдяки даній перевірці можна дізнатися терміни непогашення заборгованості та за яким саме контрагентом, аби у подальшому менеджери зі збуту разом із юристом краще укладали договір з дебітором, враховуючи його платоспроможність, кредитну історію та умови сплати за надані послуги чи реалізовані товари.

Тому внутрішній контроль є невідкладною частиною господарської діяльності будь-якого підприємства та потребує систематизованого підходу, який безпосередньо залежить від виду діяльності суб'єкта господарювання та його організаційної структури.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Вивчення теоретичних аспектів дебіторської та кредиторської заборгованостей демонструє, що борги дебіторів виступають фінансовими активами, які можуть принести майбутні економічні вигоди для підприємства, а заборгованість постачальників є одним із головних видів зобов'язань підприємства, що виникає внаслідок взаємодії суб'єктів господарювання. У кваліфікаційній роботі було досліджено нормативну базу, що регламентує облік даних заборгованостей, зокрема, Податковий та Митний кодекси України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Цивільний кодекс України, НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та НП(С)БО 11 «Зобов'язання» та ін.

2. При дослідженні документообігу встановлено рахунки та субрахунки обліку заборгованостей – 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»; 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»; 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»; 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням»; 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»; 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»; 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ». Для обліку ПДВ застосовують, зазвичай такі субрахунки як: 6441 «Податковий кредит підтверджений», 6442 «Податковий кредит непідтверджений», 6431 «Податкове зобов'язання підтверджене», 6432 «Податкове зобов'язання непідтверджене», 6412 «Розрахунки з ПДВ». Також розглянуто практичний приклад господарських операцій, що стосуються виникнення та погашення заборгованостей з використанням авансів та післяоплат.

3. Було ознайомлено з методами розрахунку резерву сумнівних боргів, а саме методами абсолютної суми сумнівної заборгованості та розрахунку коефіцієнта сумнівності, відображення операцій з створення та використання резерву сумнівних боргів в обліку підприємства, розкрито поняття терміну «факторинг», що є комплексною фінансовою операцією, що має на меті придбання фактор-фірмою права вимоги стосовно виплати за фінансовими зобов'язаннями, які з'явилися між контрагентами внаслідок реалізації продукції, з метою поповнення оборотних коштів постачальника і може супроводжуватися здійсненням бухгалтерського обліку

постачальника, управління дебіторською заборгованістю та страхуванням постачальника від фінансових ризиків та зазначено його переваги та недоліки у застосуванні.

4. Проведено аналіз господарської діяльності ТОВ «Світовий контейнерний сервіс», виявлено основних партнерів компанії (Компанія APL, Компанія Alconet, ТОВ «ТІС-КОНТЕЙНЕРНІ ПОЇЗДИ», Компанія Cartier, ТОВ «Вінтул») та ін. Визначено особливості роботи бухгалтерії. Також було здійснено розрахунки для визначення категорії даного суб'єкта економічної діяльності, які відповідають чинним нормам законодавства та відноситься до категорії малого підприємства, зроблено аналіз фінансових показників діяльності суб'єкта господарювання, які продемонстрували негативну динаміку щодо зменшення прибутку на 938,2 тис. грн, маржинального доходу на 6 019,2 тис грн протягом 2022-2023 років.

5. За результатами вивчення системи документування операцій з постачання та реалізації на досліджуваному підприємстві встановлено їх відповідність вимогам чинних нормативних актів. Підприємство використовує субрахунки – 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»; 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»; 6441 «Податковий кредит підтверджений», 6442 «Податковий кредит непідтверджений», 6431 «Податкове зобов'язання підтверджене», 6432 «Податкове зобов'язання непідтверджене», 6412 «Розрахунки з ПДВ»; 702 «Дохід від реалізації товарів», 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг», 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти», 714 «Дохід від операційної курсової різниці»; 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти», 945 «Втрати від операційної курсової різниці».

6. Досліджено особливості податкового обліку, який пов'язаний з реєстрацією податкових накладних, їхнім розблокуванням, а саме, які дії та документи необхідно подати для розблокування податкової накладної. Наведено фрагменти реєстру виданих та отриманих податкових накладних у 2023 році і ознайомлено з законодавчою базою щодо питань відхилення реєстрації даного документу. Також зазначено відображення у формах фінансової звітності досліджуваного підприємства даних щодо поточного стану дебіторської та кредиторської заборгованостей

замовників та постачальників. Було надано рекомендації для покращення обліку досліджуваних заборгованостей, насамперед, підприємству важливо створити в обліковій політиці розділ про дебіторську заборгованість, в якому треба зазначити про необхідність створення резерву сумнівних боргів та метод його розрахунку. Наприклад, метод розрахунку коефіцієнту сумнівності дебіторської заборгованості та розраховувати питому вагу безнадійних боргів у чистому доході від реалізації товарів, робіт, послуг. В обліковій політиці також варто зазначити інформацію про критерії визнання, оцінку, класифікацію, припинення визнання даної заборгованості. Переглянути та згрупувати дебіторів за ризиками непогашення, щоб звернути увагу на тих боржників, які прострочують оплату. За можливості, підприємству необхідно шукати нові ринку збуту або здійснювати альтернативні послуги, які воно може надати виходячи з наявних виробничих потужностей, наприклад ремонт та обслуговування промислових систем охолодження чи генерації електроенергії на підприємствах в Одеському районі. Щодо покращення обліку та управління кредиторською заборгованістю, підприємству було рекомендовано: здійснювати планування витрат запасів для того, щоб зменшити необхідність у додаткових замовленнях і, тим самим, зменшувати розмір кредиторської заборгованості; налагоджувати контакти з постачальниками, здійснювати своєчасно оплату, аби в майбутньому отримувати більш сприятливі умови оплати та певні знижки при придбанні великого замовлення; намагатися своєчасно відображати дані надходження в бухгалтерській програмі, що унеможливило затримки щодо відправки та отримання накладних та актів тощо;

7. Проведено аналіз показників фінансових результатів діяльності підприємства, який показав, що за останні три роки ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» у 2021 році мав найгірші показники фінансового результату – 174,9 тис. грн, потім відбулося значне покращення ситуації у 2022 році (1 294,0 тис. грн), проте в 2023 році компанії не вдалося втримати рівень показників попереднього року і знову погіршилися результати діяльності і чистий прибуток складає 355,8 тис. грн. Щодо показників платоспроможності підприємства можна сказати, що ТОВ «Світовий контейнерний сервіс» за останні 3 роки не є платоспроможним на будь-який проміжок часу, що є негативною тенденцією. Аналіз типу фінансової стійкості продемонстрував, що воно перебуває у кризовому стані протягом трьох останніх років через те, що

відсутні в достатній кількості основні джерела для фінансування запасів. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги у 2023 році порівняно з 2021 роком зросла на 305,0 тис. грн, а порівняно з 2022 роком, навпаки, зменшилася на 71,8 тис. грн. і складає 1 547,4 тис. грн., що демонструє позитивну динаміку. Протягом трьох років, поточна кредиторська заборгованість зростала, а саме у 2023 році порівняно з 2021 роком поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла на 4 401,2 тис. грн, порівняно з 2022 роком – на 51,4 тис. грн. і дорівнює 7 942,4 тис. грн – це негативна тенденція. Щодо аналізу коефіцієнтів оборотності та тривалості обороту досліджуваних заборгованостей слід відмітити, що всі дані показники за 2023 рік погіршилися, а саме: дебіторська заборгованість у 2023 році здійснила 3,3 обороти за 108,6 днів, що на 0,5 обертів та 13,8 днів відповідно менше, ніж у 2022 році. За 2023 рік тривалість одного обороту кредиторської заборгованості складає 3,2 обороти за 111,6 днів – це на 0,1 оберти та 3,4 дні відповідно менше, порівняно з показниками 2022 року. Хоча дане збільшення має умовно позитивне значення, тому що відтерміновується погашення даної заборгованості.

8. Надано тлумачення терміну «внутрішній контроль», який відіграє дуже важливу роль у діяльності підприємства та дає оцінку ефективності провадження діяльності кожної ланки господарського процесу. Виявлено недоліки, які можуть виникнути при ненадійному та неякісному контролі, зазначено ключові аспекти контролю, які мають відбуватися під час здійснення даної операції та на які моменти необхідно звертати увагу, щоб здійснити ефективний контроль розрахунків з постачальниками та замовниками – встановити чіткі норми та правила щодо здійснення внутрішнього контролю, визначити окремих фахівців підприємства, що будуть робити дану ревізію; контролювати взаємодію та обмін інформацією між підрозділами підприємства щодо розрахунків з дебіторами та кредиторами; заохочувати працівників, які мають займатися внутрішнім контролем, до саморозвитку та підвищення компетентності у даній сфері, наприклад, підприємство може надати доступ до курсів веб-порталу Aktiv Financial Academy, а саме «АСРМ: Внутрішній контроль», Академії РwC, що пропонує семінар «Внутрішній контроль і можливі шляхи оптимізації» тощо.

Зазначений перелік заходів дозволить підприємству покращити облік, підвищити ефективність управління й контроль за дебіторською та кредиторською заборгованостями, збільшити обсяг реалізації товарів, робіт та послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белокоз О. І. Облік та аудит дебіторської і кредиторської заборгованостей торгівельних підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2014. 260 с.
2. Бланк І. О. Управління грошовими потоками: навч. посібник / І. О. Бланк. – К.: МП «ІТЕМ Лтд», СП «АДЕФ – Україна», 2007. 735 с.
3. Болдовська К. П., Ковальова Т. В., Пеняк Ю. С. Особливості обліку, оподаткування і подання звітності з операцій зовнішньоекономічної діяльності у контексті новацій податкового законодавства. *Проблеми сучасних трансформацій. Сер. Економіка та управління*. 2023. №7.
4. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Житомир : ПП Рута, 2003. 680 с.
5. Волкова І. А. Фінансовий облік-1 / І. А. Волкова. – К. : Центр учб. літер. 2008. 228 с.
6. Волкова Н. А., Гайдаєнко О. М., Семенова К. Д., Подвальна Н. Е., Чернишова Л.В. Економічний аналіз суб'єктів господарювання: Навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. Одеса: ОНЕУ. 2022. 217 с.
7. Давидюк Т. В. Визнання та оцінка поточної дебіторської заборгованості: напрями удосконалення. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип.1. (22). С. 102-108.
8. Дубровська Є. В. Дослідження сутності поняття «Дебіторська заборгованість». *Вісник Сумського державного університету. Сер. Економіка*. Суми: СумДУ, 2009. №2. С. 202-205.
9. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
10. Закревська О. Ю. Облік і контроль поточної дебіторської заборгованості підприємства торгівлі : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2018. 278 с.
11. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль: Навч. посібн. Чернівці: Технодрук, 2021, 366 с. URL: <http://surl.li/uhkys> (дата звернення: 28.04.2024)

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 : станом на 23.02.2024 р. URL: <http://surl.li/uidgj> (дата звернення: 14.03.2024)
13. «Куб» під заставу. URL : <https://kub.pb.ua/> (дата звернення: 16.03.2024)
14. Крупельницька І. Г. Дослідження сучасних особливостей обліку та контролю розрахунків з покупцями. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. №2 (82). С. 116- 120
15. Кручак Л. В. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в підприємствах з виробництва соків : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Тернопіль, 2017. 273 с.
16. Лахман А. М. Внутрішній контроль в управлінні підприємством: сучасні виклики. *Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства*: зб. матеріалів IV Міжнар наук. студ. конф.. Кам'янець-Подільський, 2022. С. 165-168.
17. Лахман А. М. Ефективність управління розрахунками з дебіторами в сучасних умовах. *Сучасні проблеми та перспектива розвитку економіки України в умовах військового стану*: зб. матеріалів студ. конф., присвяченої 80-річчю визволення міста Одеси від фашистських загарбників. 10-12 квітня 2024 р. Одеса : ОНЕУ, 2024. С. 227-230.
18. Лахман А. М. Особливості обліку факторингових операцій в Україні. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації* : зб. матеріалів IX Міжн. студ. наук.-практ. інт.-конф., ім. проф. Л.М. Крамаровського. Одеса : ОНЕУ, 2023. С. 42-45.
19. Лахман А. М. ПДВ: особливості системи обліку та оподаткування на торговельних підприємствах. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації* : зб. матеріалів X Міжн. студ. наук.-практ. інт.-конф., ім. проф. Л.М. Крамаровського. 25 квітня 2024 р. Одеса : ОНЕУ, 2024. С. 39-42.

20. Литвин З. Б. Організація внутрішнього аудиту на підприємстві. *Eurasian scientific discussions. Barca Academy Publishing*. Barcelona, Spain. 2022. Pp. 21-27. URL : <https://goo.su/JgzIk> (дата звернення: 01.04.2024).
21. Матицина Н. О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. №12. С. 38-42.
22. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. №4495-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <http://surl.li/uidgdp> (дата звернення: 16.04.2024)
23. Мулик Я. І. Методичні та організаційні підходи до системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Агросвіт*. №17-18, 2020. С. 28-38.
24. Онищенко В. Резерв сумнівних боргів. *Головбух*. URL: <http://surl.li/uidgu> (дата звернення: 28.03.2024).
25. Офіційний курс гривні до іноземних валют. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 21.03.2024)
26. Офіційний сайт. Світовий Контейнерний Сервіс. URL: <https://www.gcs-reefer.com/uk> (дата звернення: 02.04.2024)
27. Первинні документи в бухобліку. Електронний ресурс 04.02.2019 р. URL: <https://medoc.ua/blog/pervinni-dokumenty-v-buhobliku> (дата звернення: 13.03.2024)
28. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <http://surl.li/uidhb> (дата звернення: 20.03.2024)
29. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 01.01.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 09.03.2024)
30. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 : станом на 03.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#o16> (дата звернення: 02.03.2024)
31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України

від 31.01.2000 №20 : станом на 03.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 07.03.2024)

32. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2020 №193 : станом на 17.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#o17> (дата звернення: 18.03.2024)

33. Про затвердження Порядку прийняття рішень про реєстрацію/відмову в реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних : Наказ Міністерства фінансів України від 12.12.2019 №520 : станом на 30.09.2023. URL: <http://surl.li/uidhhi> (дата звернення: 27.04.2024)

34. Про транзит вантажів : Закон України від 20.10.1999 р. № 1172-XIV : станом на 01.01.2022 р. URL: <http://surl.li/uidhkh> (дата звернення: 13.03.2024)

35. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник 6-те вид. допов. і перероб. К.: Алерта, 2013. 982 с.

36. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького* 18. №2 (69) 2016. С. 160-164.

37. Факторинг: суто фінансова послуга (податковий та бухгалтерський облік). *Податки & бухоблік*. 2009. №36. URL: <http://surl.li/uidhhl> (дата звернення: 21.04.2024)

38. Чакалова Н. С. Розробка робочих документів для проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на промислових підприємствах. *Агросвіт*. №22, 2018. С. 81-90

39. Цегельник Н. І. Бухгалтерський облік розрахунків з покупцями та замовниками: організація та методика : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2018. 275 с.

40. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV (зі змінами та доповненнями). URL: <http://surl.li/uidhr> (дата звернення: 13.03.2024)

41. Шабанова О. Наукові підходи до тлумачення сутності «факторинг». *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. №4 (12). С. 146-152.

ДОДАТКИ